

BRĪVĀ LATVIJA

ISNN 0934-6759

2019. gada 12. – 18. novembris

APVIENOTĀ **LONDONAS AVIZE** UN **LATVIJA**

Nr. 43 (1605)

Lasiet tīmeklī
www.brivalatvija.lv

*Latvija, mūžam mans skatiens
Vaicājot Tevi būs vērsts –*

*Vienīgi Tu manai dzīvei
Īstenās vērtības mērs.* Arija Elksne

Gaisma mūsu brīvībai

Izceļt un atvērt mūsu brīvības simbolu ar gaismu – šāda ideja ir vienojuši iniciatīvas grupu, kas pēc savas ierosmes uzsākusi darbu pie Brīvības pieminekļa izgaismošanas. Jā, Brīvības piemineklis ir mantojums, pie kura atgriezties ar jaunām domām un darbiem, aktuālizējot tautai kopīgās nacionālās vērtības. Tas ir apliecinājums mums pasiņiem, ka šādas vērtības nav vēsturiski stingušas, bet var attīstīties, lai ietu līdzī laikam un uzrunātu ikvienu no mums kopējo vērtību valodā.

Mūsdienās gaismu tehnoloģijas ir ievērojami pilnveidojušas un kļuvušas par patstāvīgu mākslinieciskās izteiksmes līdzekli.

Gaisma var izceļt un atvērt latviešu tēnieka Kārļa Zāles veidotajā Brīvības pieminekli ietvertās tēlnieciskās vērtības gan to kopumā, gan atsevišķos fragmentos, lai diennakts tumšajā laikā, kura Latvijā ir krietni daudz, izgaismotu vienu no Latvijas nacionālajiem simboliem. Turklat primārais mērķis ir nevis radīt jaunu pieminekļa simbolisko slāni, bet ar gaismas palīdzību izceļt tā esošās kultūrvēsturiskās vērtības.

Lai īstenotu šo ieceri, 2018. gada rudenī tika dibināts Brīvības pieminekļa izgaismošanas

fonds. Fonda misija – organizēt Brīvības pieminekļa izgaismošanas projekta izstrādi, saskaņošanu un īstenošanu.

Konceptuāli projektu paredzēts īstenošanas līmenis: ikdienas apgaismojums izgaismos pieminekli diennakts tumšajā laikā; svētku apgaismojums izgaismos pieminekli un tā laukumu valsts svētkos un citos svinīgos gadījumos, savukārt īpašais apgaismojums iecerēts kā gaismas mākslas darbs, ko īpašās svētku reizēs īstenos ar jaunākajām apgaismojuma tehnoloģijām.

Brīvības piemineklis atšķirībā no tādiem nacionāliem simboliem kā Latvijas karogs vai himna nav minēts Satversmē vai citos konstitucionāli nozīmīgos likumos. Vienlaikus nav šaubu, ka Brīvības piemineklis ir fundamentāls nacionālais simbols, kurš izšķirīgos vēstures posmos ir vienojis Latvijas tautu un atgādinājis par Latvijas valsts ideju.

Kopš šī gada aprīļa Brīvības pieminekļa izgaismošanas fonda ir uzsācis savu darbību publiski un vāc ziedoņumus, lai īstenoju pieminekļa izgaismošanu. Lai atvieglotu ziedoņumu vākšanu, fonda ir oficiāli ieguvis sabiedriskā labuma organizācijas statusu, nodrošinot iespēju ziedotājiem saņemt nodokļu atvieglojumus.

Vēsturiski Brīvības piemineklis ir bijis saistīts ar vairākām tau-

tas ziedošanas akcijām. 1927. gadā tika uzsākta ziedoņumu vākšana Brīvības pieminekļa izveidei, kuras ietvaros pavisam tika saziedoti apmēram trīs miljoni latu. 1998. gadā tika veikta ziedoņumu vākšana Brīvības pieminekļa restaurācijai, bet tagad ar akciju "Gaisma mūsu brīvībai" tiek vākti ziedoņumi pieminekļa izgaismošanai.

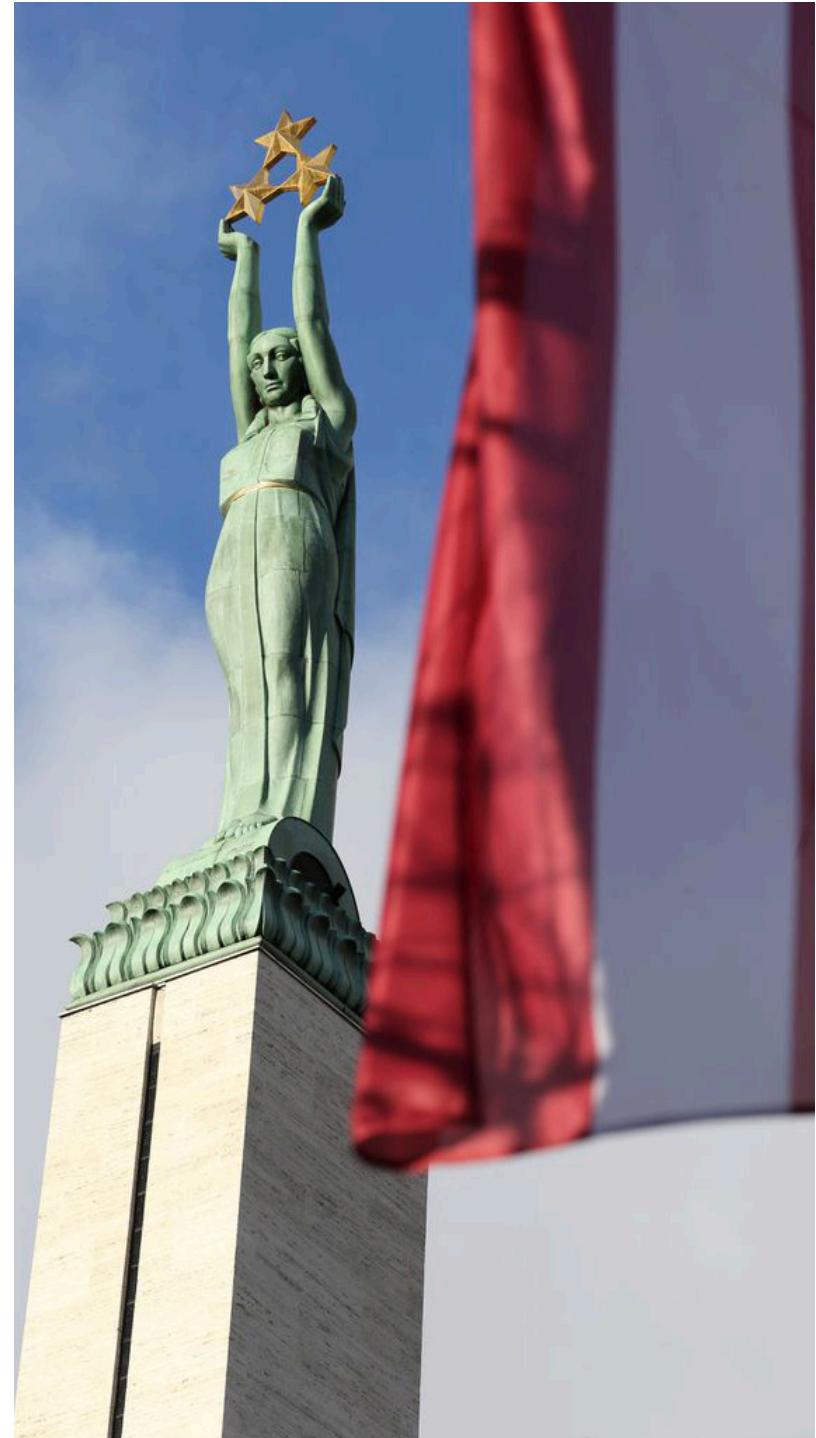
Katrā ziedoņums ir arī personīga saikne ar mūsu Brīvības simbolu un apliecinājums tam, ka tautas kopīgas vērtības sakņojas ikviena ziedotāja personiskajās vērtībās. Ja iecere īstenota ar kopīgiem spēkiem, veidojas daudz personīgāka attieksme pret panākto rezultātu. Tā ir apjausma, ka sasniegtais nav nokritis no gaisa vai iegūts kā citu dota dāvana, bet radīts ar pašu spēkiem un pūliņiem.

Projekta īstenošanas nolūkos Brīvības pieminekļa izgaismošanas fonda ir noslēdzis trīspusēju sadarbības līgumu ar pieminekļa juridisko valdītāju – Rīgas pieminekļu aģentūru un Nacionālo kultūras mantojuma pārvaldi. Rīgas pieminekļu aģentūrai ir uzticēts veikt būvdarbu realizāciju, bet Nacionālajai kultūras mantojuma pārvaldei – vispārējo projekta uzraudzību kultūras pieminekļu aizsardzības jomā.

Brīvības pieminekļa izgaismošanas projekta pirmā posma ietvaros pirmo reizi vēsturē jau ir veikta pieminekļa fotometriskā uzmērišana un izveidots pieminekļa 3D modelis. Šī modeļa izveide ne tikai ir pamats turpmākajam darbam pie izgaismojuma ieceres izstrādes, bet arī nodrošina augstas precīzitātes pieminekļa modeļa atveidi kultūrvēsturiskā mantojuma saglabāšanas interesēs.

Izgaismojuma modeļa izstrādē ir iesaistīts starptautisku atzinību ieguvušais latviešu jaunais talants – architekts Austris Mailitis, gaismu mākslinieks un gaismu iekārtu inženieris Normunds Blasāns, kā arī gaismu un videoprojekciju mākslinieks Māris Kalve. Fonda organizatorisko vadību ir uzņēmies Valdis Zatlers, Pēteris Cielavs un Sandis Bērtaitis, bet fonda uzraudzību īsteno Rūta Dimanta, Raimonds Graube un Kristīne Saulīte.

Fonda vadība un padome dar-

bojas brīvprātīgi, un tās galvenais uzdevums ir organizēt fonda ikdienas darbu, lai sasniegtu izvirzītos mērķus.

Plašāka informācija par projektu pieejama mājaslapā brivbaspiekmeklis.lv. Savukārt Brīvības pieminekļa izgaismošanu ikviens aicināts atbalstīt ar ziedoņumu bankas pārskaitījuma veidā (LV18HABA055104593364, saņēmējs – Brīvības pieminekļa izgaismošanas fonda), Ziedot.lv mājaslapā vai zvanot uz ziedoņumu tālrungi 9006 7006 (maksa par zvanu 1,42 euro).

Pievieno savu gaismu!

9 770934 67501 8

Valdis Zatlers,
Valsts prezidents no
2007. gada līdz 2011. gadam,

ārsts traumatologs ortopēds,

Triju Zvaigžņu ordeņa

lieklkrusta komandieris,

Brīvības pieminekļa

izgaismošanas fonda

valdes vadītājs

Atvadas no Džemmas Skulmes (1925.20.IX-2019.9.XI)

Sestdien, 9. novembrī, visudien Latvijas debesis bija kā ar smagu vāku pārkātas. Vai debesis zināja, ka no rīta 94 gadu vecumā Mūžībā aizgājusi latviešu glezniecības un kultūras leģenda Džemma Skulme?

Līdz ar visiem māksliniekiem talanta un personības cienītājiem tuvumā un tālumā par Džemmas Skulmes aizsēšanu skumst laikrakstu *Brīvā Latvija* un *Laiks* redakcijas.

Fonda vadība un padome dar-

43

LATVISO NORIŠU KALENDĀRS

16. NOVEMBRIS

Valsts svētku svinības **BELĢIJĀ**

Adrese: Expo Autoworld Museum Brussels. **Laiks:** plkst. 18 – 24

Visi ir mīļi aicināti uz Latvijas Republikas proklamēšanas 101. gadadienas svinīgo sarīkojumu.

Vakara gaitā spēlēs grupa no Latvijas "Rahu The Fool".

Ieejas maksa: 20 EUR (ieejas maksā ietilpst nelielas uzkodas pasākuma sākumā un dzēriens)

LBB biedriem / studentiem (uzrādot studentu aplieciņu): 10 EUR

Personām līdz 18 gadiem ieeja bez maksas.

Uz pasākumu ielūdz Latviešu biedrība Belģijā ar LR Ārlietu ministrijas un Eiropas Parlamenta deputāta Roberta Ziles atbalstu.

Rezervējet datumu un sekojiet informācijai biedrības mājaslapā latviesi.be un [Facebook](https://www.facebook.com/latviesi.be).

Valsts svētku sarīkojums STOKHOLMĀ

Adrese: Gustavslundsvägen 168A, Bromma **Laiks:** plkst. 18

Vakara vadītāji: Agnese Jēgere un Gints Dravnieks

Uzruna: Signe Jansone, Latvijas vēstniecības Zviedrijā padomniece.

Latvijas valsts prezidenta Egila Levita video uzruna tautiešiem ārzemēs. Svētku runa: Elina Pinto, Valsts prezidenta padomniece modernas valsts un ilgtspējības jautājumos.

Koncertā uzstāsies Trompetists Kārlis Žols, koncertmeistare Sandra Leja Bojsten, Stokholmas Latviešu koris, diriģente Sandra Leja Bojsten, solists Sandis Agulis, koncertmeistare Vesna Mattsson, Tautas deju kopa "Zibenītis", vadītāja Jolanta Strazdiņa, Stokholmas Latviešu skolas audzēknī, vadītāja Iveta Lāce.

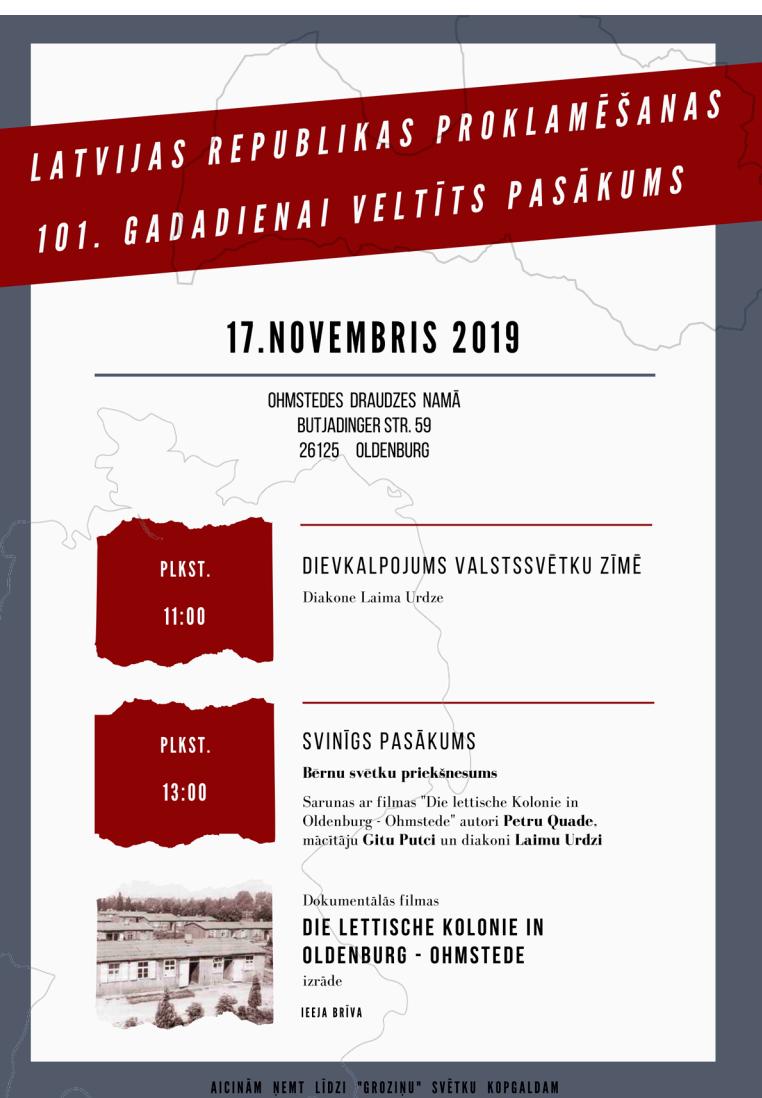
Neformālā daļa ar tradicionālajiem atspirdzinājumiem, mūziku un dejām.

Ieejas maksa. Svinīgā daļa, koncerts un neformālā daļa pieaugušajiem 150 SEK. Studentiem un pensionāriem – 100 SEK. Bērniem ieeja par brīvu.

Maksa par vakariņām 100 SEK (siltais ēdiens+kafija, smalkmaižīte) veicama līdz 14. novembrim (uzrādot vārdu, uzvārdu, personu skaitu), plusgiro 694456-5, [Lettiska nationaldagskommitten](http://Lettiska-nationaldagskommitten).

Aicinām iemaksāt par pasākumu laikus: plusgiro 694456-5, [Lettiska nationaldagskommitten](http://Lettiska-nationaldagskommitten), uzrādot vārdu un uzvārdu, personu skaitu.

Visi laipni aicināti un gaidīti! Kalendārs tapis sadarbībā ar latviesiem.com

16.11. 2019.

**VALSTS SVĒTKU PRIEKŠVAKARĀ
GALVEJĀ**

**LATVIEŠU STIPRO
ĢIMENU GODINĀŠANA
IRIJĀ**

Svinēsim valsts svētkus
UN SUMINĀSIM PĀRUS
kas šogad svin
**10,15,20,25,30,35 ...
kāzu jubilejas**
Pieteikumus aicinām
sūtīt uz e-pastu
dina.bergholca@inbox.lv
līdz 31.08.2019.

101 101 101

Latvijas valsts neatkarības proklamēšanas 101. gadadienas koncerts

ŠAJĀ SVĒTKU SAJŪTĀ

**16.11.2019
Plkst. 17:00**

Eslingenas Dienvidu baznīcā
Spitalsteige 3, 73734 Esslingen am Neckar

Latvija 101

**GRUPA BARITONI
LATVIJA**

**BĒRNU UN JAUNIEŠU KULTŪRSKOLO
DZINTARIŅI**

**Ieeja 7 EUR, SAIMES biedriem 5 EUR
(bērniem līdz 18.g.v. bez maksas)**

Pasākumā piedalīsies un sniegs konsultācijas Latgales un Rīgas plānošanas regiona remigrācijas koordinātores.

Aicinām nenest savus ēdienus un dzērienus, tos būs iespējams iegādāties uz vietas.

SAIME
Latvian Cultural Endowment

Atbalsta :

Lūgums līdzi nemt groziņus kopgaldam

Ieeja N.Rutuļa koncertā
par ziedojušiem:
Pieaugušie 15 €
LCM Biedri 10 €

Svētkus rīko : latviešu kultūras biedrība SAIME,
Eslingenas un Štugartes latviešu draudzes

Atbalsta :

101

LATVIJA DIENU RITĒJUMĀ

***

“Cīnas un uzvara pār Bermontu bija pagrieziena punkts, kad cīnai cēlās visa tauta...”

11. novembrī Latvijā tiek svinēta Lāčplēšu diena un Bermontiādes 100. gadadiena, godinot Brīvības cīnās un citos militāros konfliktos kritušos kaļavīrus un valsts aizstāvju. Lāčplēšu dienas svinēšana tiek iedibināta īsi pēc 1919. gada 11. novembra – datuma, kurā Latvijas bruņotie spēki guva uzvaru pār skaitliski lielāko un arī labāk apbrūnēto Rietumkrievijas brīvprātīgo armiju jeb tā saukto Bermonta kaļaspēku.

“Uzvara pār Bermonta kaļaspēku 1919. gada 11. novembri deva ticību Latvijai un pārliecību par saviem spēkiem, 11. novembra krastmalā uzrunājot Lāčplēša diejas militārās parades un tautas gājienu dalībniekus, sacīja Valsts prezidents Egils Levits.” Tā bija uzvara ne tikai pār konkrētiem ienaidniekiem, bet arī pār neticību saviem spēkiem un savai valstij. Lāčplēša diena ir mūsu valstsgrības apstiprinājuma diena,” uzsvera Levits. Valsts prezidents uzrunā uzsvēra, ka pirms 100 ga diem bija pienācis kritisks brīdis Latvijas valstiskumam, kad pirms gada dibinātā valsts varēja zaudēt visu. “Cīnas un uzvara pār Bermontu bija pagrieziena punkts, kad cīnai cēlās visa tauta,” sacīja Levits. “Gadsimtu senās cīnas pie rādīja, ka valsti nosargāt nevar tikai kaļavīri vieni paši, to var tikai tauta visa kopā. ‘Arī tagad veidojam visaptverošu valsts aizsardzības sistēmu un nepaliksim viesnaldzīgi malā, kad jāiestājas par Latviju.’”

Valsts prezidents Egils Levits nolieks svečīti pie Rīgas Pils mūra

11. novembrī, Lāčplēšu dienā, Rīgā notiek jau par tradīciju kļuvuši pasākumi – Latvijas Republikas Nacionālo bruņoto spēku un Iekšlietu ministrijas vienību militārā parāde, lāpu gājiens, vainagu nolikšanas ceremonija Rīgas Brāļu kapos un pie pulkveža Oskara Kalpaka pieminekļa, kā arī pie miņas brīdis Sudrabkalniņā. Līdztekus tam notika arī vairāki koncerti kultūras centros un dievnamos, izstādes, lekcija un radošas darbnīcas.

Grupas “Pērkons” soliste Ieva Akuratere uzstājas Lāčplēšu dielei veltītā koncertā “Brīvības cīnītāju gars cauri visiem laikiem” pie Latvijas Nacionālās bibliotēkas // Foto: LETA

Vakarā notika uguns plosta palaišana Daugavā no 11. novembra

krastmalas. Uguns tiek atnesta no Rīgas Brāļu kapiem, to simboliski pārņema jaunsargi, kas to tālāk nodeva tautas gājienu dalībniekiem.

Tautas gājiens no 19. novembra krastmalas pāri Akmens tiltam

Parādē no 11. novembra krastmalas pāri Akmens tiltam uz Latvijas Nacionālo bibliotēku jeb Gaismas pili devās kaļavīru, zemassargu, robežsargu, policijas un ugundzēšēju vienības, tostarp viena apakšvienība, kas bija tērpta vēsturiskajās uniformās ar vēsturiskajām bruņucepurēm.

Ziedu nolikšanas ceremonija pie Brīvības pieminekļa

Lāčplēšu dienai un Bermontiādes simtgadei veltīts lāpu gājiens no Brāļu kapiem līdz Brīvības piemineklī // Foto: LETA

Rīgas Brāļu kapos notiek Lāčplēšu dienai un Bermontiādes simtgadei veltīts piemiņas brīdis

***

Ko sakā vēsturnieki

Cīnities par savu dzimteni un tiesībām pašiem veidot savu valsti pašaizliedzi metās arī mazākumtautību pārstāvji, sievietes un pat bērni. Vēsturnieki pētījumos par Bermontiādes laiku uzsver dažus izšķirošus faktorus, kas sekmejuši Latvijas valsts izveidi.

Cīnas ar Bermonta spēku bija lūzuma punkts, kad būtiski paaugstinājās visu Latvijas iedzīvotāju vecuma un dzimuma grupu patriotisma līmenis. Tas izpaudās arī ievērojamā brīvprātīgo skaita pieaugumā.

Sieviešu aktivitātes valsts aizsardzības darbā izvērsās tālu ārpus Sieviešu palīdzības korpusa darbības robežām. Piemēram, Latvijas armijas militārais izlūkdienests samērā plaši sievietes izmantoja izlūkošanai.

Unikāls gadījums bija ebrēju brīvprātīgais Kopels Goreliks, ku-

ram, iestājoties Latvijas armijā, bija tikai 10 gadu. Viņš vairākkārt kalpojis kā izlūks, jo ienaidnieki nepievērsa uzmanību mazajam ebrēju zēnam.

Īsi pirms Bermonta uzbrukuma Rīgai pirmizdevumu piedzīvoja Raiņa poēma “Daugava”. Dažuprāt, tā atsvērusi veselu pulku – tik spēcīgi, iedvesmojoši un vie nojōši izrādījās Raiņa vārdi, kurus mūsdienās visbiežāk dzirdam Mārtiņa Brauna dziesmā “Saule, Pērkons, Daugava”.

***

Latvijas dzimšanas dienu ārpus Latvijas svīnēs 90 sarīkojumos

Par godu Latvijas 101. dzimšanas dienai ārpus Latvijas plānoti 90 pasākumi, Latvijas Radio rādijs “Monopols” pastāstīja Latvijas institūta vadītāja Vita Timermane-Moora.

“Piekritu kultūras ministram Naurim Puntulim, kurš Berlīnē Radošās diasporas forumā teicis, ka diasporas cilvēki, kas Latvijai velta laiku, naudu un enerģiju, ir kā ugunis tajā dziesmā, kurā teikts – “tik, cik uguņu būs uz kalna, tik ilgi mēs dzīvosim”. Visā pasaule, ārpus Latvijas, ir plānoti 90 Latvijas 101. dzimšanas dienai veltīti pasākumi. Ja ir 90 ugunis uz šiem kalniem, mēs dzīvosim,” sacīja Latvijas institūta vadītāja.

***

Rēzeknē svin Valsts robežsardzes simtgadi

7. novembrī, par godu Valsts robežsardzes simtās gadadienai svīnībām, Rēzeknē notika militārā parāde, kurā piedalījās robežsargi un viņu sadarbības partneri. Sveikt robežsargus ieradās arī Valsts prezidents Egils Levits un iekšlietu ministrs Sandis Girgens (KPV LV). Pie Latgales vēstniecības Gors apskatei izvietota bruņutehnika. Daudzi izmanto iespēju pielikot Valsts robežsardzes, policijas un Nacionālo bruņoto spēku rīcībā esošo ekipējumu. Ar šim aktivitātēm Rēzeknē iesākās Valsts robežsardzes simtās jubilejas svīnības. “Šis periods nav bijis pats vieglākais, bet esmu lepns par to, ko katrs ir paveicis, par katru panākumu, par katru robežsargu centienu izdarīt pēc iespējas labāk. Mēs sargājam ne tikai Latvijas robežu, mēs sargājam visu ārējo Eiropas Savienības robežu un sargājam ne tikai šeit – Latvijā. Mēs piedalāmies aktīvi Frontex operācijās Vidusjūrā. Veicam savus pie nākumus visās četrās dabas stichi jās – uz zemes, uz ūdens, gaisā un arī ar uguni cīnāties,” sacīja Valsts robežsardzes priekšnieks ģenerālis Guntis Pujāts.

Svinību dienas sarīkojumi turpinājās pie pieminekļa “Vienoti Latvijai”, kur sveikt robežsargus ieradās arī Valsts prezidents Egils Levits. Savā uzrunā viņš uzsvēra, ka robežsardze ir simbolisks valsts pastāvēšanas apstiprinājums.

“Robežsardzes vienību formēšana bija skaidrs un nepārprotams Latvijas valdības vēstijums – neatkarīga Latvija ar savām robežām būs pasaules kartē un būs nepieciešamība mūsu robežu aizsargāt. Latvijas vēsture mums visiem atgādina, ka mūsu robežsargi, godprātīgi pildot savus dienesta pie nākumus, ir bijusi gatavi ziedot par to arī savu dzīvību. Šodien, svinot robežsardzes simtgadi, mēs kā vienmēr esam lepni par mūsu robežsardzi. Es jums uzticos, un visa Latvija jums uzticas,” sacīja prezidents Egils Levits. Pēc uzrunas Valsts prezidents kopā ar Iekšlietu ministrijas pārstāvjiem, kā arī robežsargiem, policistiem, ugunsdzēsejiem, glābējiem un zemes sargiem devās militārajā parādē. Valsts robežsardzes simtgadei un robežsargu dienai veltīts pasākums 9. novembrī notika arī Rīgas Pasažieru ostā. Tur varēja aplūkot un uzkāpt uz Valsts robežsardzes patrulķu āra Rānda, kā arī iesaistīties daudzās citās aktivitātēs.

***

Atsaucoties Vācijas ārlietu ministra Heiko Māsa ielūgumam,

Latvijas ārlietu ministrs Edgars Rinkēvičs kopā ar kollēgām no Eiropas Savienības dalībvalstīm 9. novembrī piedalījās svīnīgajos sarīkojumos Berlīnē par godu Berlīnes mūra krišanas 30. gadadienai. Berlīnes mūris krita 1989. gada 9. novembrī, kam vēlāk sekoja Rietumvācijas un Austrumvācijas oficiālā atkalapvienošanās. Berlīnes mūris no 1961. gada līdz 1989. gadam atdalīja Rietumberlini no Vācijas Demokrātiskās Republikas galvapslētas Berlīnes, lai ne pieļautu Austrumvācijas iedzīvotāju pārbēgšanu uz Rietumvāciju. “Berlīnes mūra krišana, kā arī “dziesmotās revolūcijas” Baltijas valstis, “samtainā revolūcija” Čehoslovakijā, Solidarnost kustība Polijā ieizimēja komūnismu, kā arī “Aukstā kaļa” éras beigas Eiropā. Tas ir viens no spilgtākajiem 20. gadsimta notikumiem Eiropas kontinentā un pasaules vēsturē. Berlīnes mūra krišana simbolizēja virzību uz brīvas un vienotas Eiropas izveidi,” sacīja Rinkēvičs.

***

Latviešu valodas diktātu rakstīja 27 valstis

Piektais pasaules diktātā latviešu valodā, kas norisinājās 9. novembrī, tiešsaistē un klātienē kopā piedalījās 2054 dalībnieki, kas ir par 25% vairāk nekā pērn, ziņojā pasākuma rikotāji. Klātienē 11 Latvijas pilsētās diktātu rakstījuši 819 cilvēki, savukārt timekļā vietnē Raksti.org tika iesniegti 1235 darbi no 27 valstīm.

Tiešsaistes dalībnieku vairākums bija no Latvijas (1089), pārejie bija no Vācijas un Lielbritānijas (katrā pa 29), Belģijas (10), Norvēģijas un Niderlandes (katrā

pa 9), Spānijas (7), Zviedrijas un Īrijas (katrā pa 6), Polijas, Luksemburgas, Lietuvas, Somijas, Itālijas un ASV (katrā pa 4), Austrālijas, Portugales, Igaunijas, Chorvatijas un Čehijas (katrā pa 2), Afganistānas, Taivānas, Francijas, Baltkrievijas, Islandes, Izraēlas un Dānijas (katrā pa 1). Piemēram, Spānijā šogad bija vesels pulks diktātā rakstītāju! Cilvēki kopā pulcējās pat divās pilsētās – gan Valensijā, gan Mursijā.

***

Baltijas jauno architektu balvu sanēmusi Ruta Rinkule

Baltijas architektu savienību asociācijas (BAUA) jauno architektu balvu magistra darbu kategorijā sanēmusi Latvijas augstskolas RISEBA studente Ruta Rinkule.

Uz BAUA architektūras skolu absolventu balvu kopumā pretendēja septiņu Baltijas architektūras skolu 16 izcilākie bakalauro un magistra programmu studentu darbi, tostarp arī četru Latvijas jauno architektu darbi. Līdztekus Rinkules godalgai, vērtējot magistra darbus, konkursa komisija atzinību izteikusi arī Rīgas Techniskās universitātes studenta Matija Babra darbam, kā arī Igaunijas Mākslas akadēmijas studentes Helmi Marias Langsepas darbam.

***

Kanadas komūnisma upuru pieminekļa celtniecība

Sākumē Komūnisma upuru memoriāla celtniecība Provinču un territoriju dārza (Garden of Provinces and Territories), Wellingtona un Bay ielu stūrī Otagā.

“Mēs esam priecīgi, ka lāpstiņi ir zemē un tiek būvēti šis projekts, par kuru sapņo tik daudz cilvēku,” saka Tribute to Liberty priekšsēdis Ludviks Klimkovskis. “Lai nokļūtu tur, kur atrodamies šodien, bija ilgs process, un mēs esam pateicīgi visiem, kas atbalstīja šī memoriāla celtniecību. Bez mūsu dāsnajiem ziedotājiem piemineklis, kas godinātos miljonus, kuri bēga no komūnistikajiem režīmiem un cieta no tiem, nebūtu iespējams.” Piemīnas vieta atrodas tieši uz rietumiem no Provinču un teritoriju dārza terasēm. Tas robežojas ar konfederācijas bulvāri un parlamenta un tiesu ēkām un atrodas netālu no galvenajām federālajām institūcijām, ieskaitot Kanadas Bibliotēku un archīvus.

***

“Dzelzs priekškara” velomaršruts iegūst starptautisku balvu

(Turpinājums 4. lpp.)

LATVIJA DIENU RITĒJUMĀ

(Turpināts no 3. lpp.)

Latviju šķērsojošais "Dzelzs priekšķara" velomaršruts jeb *Euro Velo 13* saņēmis Eiropas Kultūras un tūrisma tīkla balvu kā labākais starptautiskais tematiskais tūrisma produkts vai kultūras maršruts.

Tiesi pēc Latvijas iniciatīvas velomaršrutu pērn ierindoja starp oficiālajiem Eiropas Padomes kultūras maršrutiem. Cītās katēgorijās apbalvoti vēl divi Latvijas tūrisma produkti – Zauber savvaļas kulinārais festivāls un spēle "Āraišu legendas".

***

Protestu diena – 7. novembris

Pēc vairāku stundu debatēm un trauksmaina rīta 7. novembrī, kad pie Saeimas ēkas protestēja iespādīgs skaits regionu un pašvaldību pārstāvju, Saeima konceptuāli atbalstījusi "Administratīvo teritoriju un apdzīvoto vietu likumu", kas paredz no 2021. gada vidus Latvijā izveidot 39 pašvaldības esošo 119 vietā. Par likumprojektu pirmajā lasījumā nobalsoja 70 deputāti, bet pret bija 13 deputāti. Jau debatēs vairāku stundu garumā iezīmējās tendēncija, ka visstingrāk pret likumprojektu iestājas Žaļo un Zemnieku savienības deputāti, kas arī nobalsoja pret. Savukārt *Saskaņa* kopā ar valdošo koalīciju nobalsoja par likumprojekta atbalstīšanu pirmajā lasījumā. Saēima arī atbalstīja noteikt termiņu priekšlikumu iesniegšanai otrajam lasījumam līdz 18. decembrim.

Protestē pret novadu reformu

"Savā un Saeimas vārdā dzīli atvainojos medicīnas nozarē strādājošajiem par pērn pieņemto neizpildāmo lēmumu par mediķu algu pieaugumu. Šā brīza situācijā to nav iespējams izpildīt", sacīja Saeimas priekšsēde Ināra Mūrniece (NA).

Saeimas priekšsēde Ināra Mūrniece atvainojas par neveiksmīgo balsojumu // Foto: LETA

Savukārt protesta akcijas rīkotāji uzsver: tā kā politiķi joprojām turpina nepildīt likumu, mediķi plāno turpināt protestēt un visā Latvijā rīkos akciju "Nolaid karogu, iededz sveci!". Vienlaikus Saeimas priekšsēde uzsvēra, ka veļelības nozares finansējums ir un paliek gan Saeimas, gan valdības prioritāte. Nākamā gada budžetā medicīnas nozarei kopumā papildus plānoti 200 miljoni eiro, tostarp 60 miljoni paredzēti tieši atalgojuma paaugstināšanai medicīnā strādājošajiem. "Veidojot budžetu, raudzījamies, lai tas ir

sabalansēts un paredz pieaugumu arī citās nozarēs, jo mūsu pienākums ir pieejamos līdzekļus sadalīt visas sabiedrības interesēs," sacīja Mūrniece. Sapulces laikā Saeimas deputātiem un valdībai iesniegta prasība pildīt Veselības aprūpes finansēšanas likumu un nodrošināt veselības aprūpes nozarē strādājošo atalgojuma pieaugumu par 20%, paredzot atbilstošu 2020. gada valsts budžeta finansējumu 120 miljonu euro apmērā. Tāpat sapulces dalībnieki pieprasījuši pārskatīt veselības aprūpes nozarei paredzēto finansējumu 2021. gadam un 2022. gadam, nodrošinot Eiropas Savienības (ES) dalīvalsts cienīgu finansējuma pieaugumu līdz 5% no Latvijas iekšzemes kopprodukta (IKP). Tā kā nozares centieni joprojām nav devuši vēlamo rezultātu, no 8. līdz 13. novembrim visā Latvijā tiks īstenota akcija – "Nolaid karogu, iededz sveci!". Tās ietvaros Latvijas lielākās slimnīcas, ģimenes ārstu prakses un sabiedrībā zināmi cilvēki aizdegs reālas un digitālās sveces, kā arī pusmastā nolaidīs Latvijas karogu.

***

Prezidents izsludinājis likumu par nepilsona statusu

Valsts prezidents Egils Levits izsludinājis likumu Par nepilsona statusa piešķiršanas izbeigšanu jaundzimušiem bēniem no 2020. gada 1. janvārā, liecina paziņojums oficiālajā izdevumā *Latvijas Vēstnesis*. Parlaments šo likumu galīgajā lasījumā pieņēma 17. oktobrī.

Priekšlikumu izbeigt nepilsona statusa piešķiršanu bēniem parlamentā iesniedza iepriekšējais Valsts prezidents Raimonds Vējons. To viņš lūdza vērtēt arī 12. Saēimai, kas gan viņa rosinājumu noraidīja. Likums paredz, ka no 2020. gada 1. janvārā jaundzimušajiem piešķirs Latvijas pilsonību, ja vien bērna vecāki nebūs vienojušies par citas valsts pilsonības piešķiršanu un bērns nebūs citas valsts pilsonis. Ja bērns būs dzimis ārpus Latvijas vai viens no viņa vecākiem ir citas valsts pilsonis, plānots, ka vecākiem, lai bērnu atzītu par Latvijas pilsoni, Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldē būs jāiesniedz iesniegums un dokumenti, kas apliecinā, ka bērns nav un nav bijis nevienas valsts pilsonis. Plānots, ka izmaiņas attieksies uz nelielu bērnu skaitu, jo atbilstoši Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes datiem 2016. gadā kā nepilsoni reģistrēti 47 bērni, 2017. gadā – 51, savukārt 2018. gadā – 33 bērni.

***

Uz Okupācijas mūzeja vadību pretendē 12 cilvēki

Latvijas Okupācijas mūzeja direktora amatam konkursā pieteikušies 13 cilvēki, no kuriem viens no kandidātu saraksta svītrots neatbilstoša pieteikuma dēļ, aģentūrai LETA pastāstīja mūzeja biedrības valdes priekšsēdis Valters Nollendorfs. Sākotnēji konkursam bija jānoslēdzas 21. augustā, bet nelielā pieteikumu skaita dēļ pieteikšanās tika pagarināta līdz 1. novembrim. Nollendorfs pastāstīja, ka līdz 21. augustam konkursā bija pieteikušies tikai divi preten-

denti. "Mūsuprāt, ar diviem pretendentiem nepietika, lai veiksmīgi īstenotu kandidātu atlasi" sacīja Nollendorfs. Savukārt līdz 1. novembrim tika saņemti kopumā 13 pieteikumi.

***

Latvijas Zaļā partija izslēgta no Eiropas zaļo partiju apvienības

Latvijas Zaļā partija (LZS) ir izslēgta no Eiropas zaļo partiju apvienības (EZP), taču partijas biedriem šāds lēmums neesot pārsteigums, jo arī partijas iekšienē apsvērta ideja par izstāšanos, aģentūru LETA informēja partijas priekšsēdis Edgars Tavars. Viņš apstiprināja, ka LZP ir izslēgta no EZP, taču norādīja, ka arī paši jau ilgāku laiku diskutējuši par izstāšanās iespēju no šīs apvienības.

***

Liepājā pulcējas 80 mākslas festivālu vadītāji no 14 Eiropas valstīm

Lai apmainītos idejām un rastu jaunas starptautiskas sadarbības iespējas, no 7. līdz 8. novembrim Liepājas koncertzālē *Lielais dzintars* norisinājās konference *Nordic-Baltic Arts Festival Conference 2019*, kas pulce 80 dažādu jomu mākslas un kultūras festivalu direktorus, mākslinieciskos vadītājus un citus nozares profesionāļus no 14 valstīm.

***

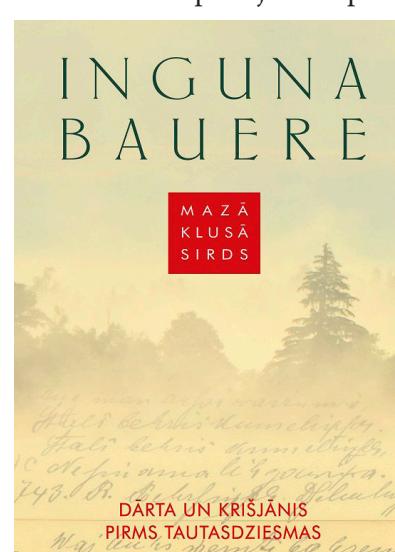
Latvijas filma nominēta Eiropas Kino akadēmijas balvai

Latvijas studijā *Vertov* tapusi Vītālija Manska filma "Putina liecīnieki" ir viena no piecām dokumentālajām filmām, kas nominētas Eiropas Kino akadēmijas balvai dokumentālo filmu katēgorijā. To Eiropas Kino akadēmija (*European Film Academy, EFA*) paziņoja Seviljas kinofestivālā notikušajā preses konferencē. Filma sniedz ieskatu Kremla varas aizkulīs 2000. gadā, kad Vladimirs Putins pirmo reizi tika ievelēts par Krievijas prezidentu. Gadu pēc pirmizrādes režisors Vitālijs Manskis par savu filmu saka: "Krievijas negātīvā pieredze ar operāciju "Pēctecis", kas iecēla Putinu troni, ir mācība visiem. Un tā ir šīs filmas galvenā vēsts."

***

Iznāk romāns par Dainu tēva ģimenes likločiem

Savam mūža darbam – dainu vākšanai un apkopošanai – Krišjānis Barons pievērsās galvenokārt mūža otrajā pusē, bet daudz mazāk zināmas ir viņa gaitas jaunības un brieduma gados. Tieši šiem mazāk izpētītajiem aspek-

VĒSTNIECĪBU ZINĀS

SOMIJA. 6. novembrī Helsinkos, *Rikhardinkadun* bibliotēkā, notika Vizmas Belševicas trioloģijas "Bille" pirmās daļas tulkojuma somu valodā atklāšana. Latvijas vēstniece Somiņa Kristīne Našenieiece, ievadot vakaru, pauda prieku par ikvienu Latvijas literātūras darbu, kas iznāk somiski, jo īpaši, par Latvijas literātūras šedevru tulkojumu. Par "Billi", rakstnieci Vizmu Belševicu un grāmatā atspoguļoto laiku stāstīja tulcotāja Mirja Hovila un vakara goda vieša no Latvijas – dzejniece un literātūrinātniece, Vizmas Belševicas biografijas pētniece Anna Auziņa. Viņas atzina, ka laika periods Latvijas vēsturē, par kuru ir grāmata, ir kontrastu pilns, taču katrais mūsdienu lasītājs tajā var atrast kaut ko sev pazīstamu. Grāmatu, kuru Latvijā lasa visu paudžu lasītāji, būtu īpaši vērtīgi izlasīt tieši Somijas pieaugušo auditorijai.

IRIJA. 7. novembrī Latvijas vēstniecībā Īrijā viesojās *Skerries Educate Together School* pārstāvji direktora vietnieka Briana O'Luasa vadībā. Vēstniecība viesiem dāvināja latviešu autoru grāmatas angļu un latviešu valodās kā arī informatīvos materiālus par Latviju. Literātūra paredzēta ne tikai latviešu kopienas skolēnu lasīšanai, bet arī visiem pārējiem skolēniem, lai iegūtu informāciju par savu skolas biedru valsti un tautu.

DĀNIJA. Turpinot maijā iesākto atmiņu vakaru tradīciju, 5. novembrī Latvijas vēstniecībā Dānijā plašam interesentu lokam par savu dzīves gājumu stāstīja pētnieks, fotografs, ģeofizikis, rakstnieks un Latvijas goda konsuls Grenlandē Ivars Silis. Tikšanās laikā I. Silis pastāstīja, kādēļ viņš nokļuvis Grenlandē, kā kļuvis par polārpētnieku, piedalījies ekspedīcijās, par dzīves apstākļiem Grenlandē, tās iedzīvotāju vēsturi un mūsdienu pārbaudījumiem. Klausītāji ar interesi klausījās atmiņās par trimdu, eskimosiem, polārlāčiem un Grenlandes dabu, kā arī aizraujošos un kuriozos atgadījumos no I. Sila dzīves. Lielo interesi apliecināja klausītāju jautājumi gan par aktuālītām Grenlandē un turienes latviešu kopienu, gan par dažādiem I. Sila piedzīvojumiem. Stāstus papildināja pētnieka uzņemtās fotogrāfijas.

• 26. oktobrī Helsingēras Tautas universitāte sadarbībā ar Dānijas-Latvijas biedrību un Latvijas vēstniecību Dānijā rīkoja semināru "Letland 100 år". Pasākumu atklāja Latvijas vēstniece Dānijā Alda Vanagā.

KOREJA. 4. novembrī Korejas televīzijas kanāls *Arirang* viesojās Latvijas vēstniecībā Seulā. Tika pārraidīts sižets par Latviju un intervija ar Latvijas vēstnieku Korejā Pēteri Vaivaru raidījumu ciklā *The Diplomat* 73. serijā (angļu valodā).

ČECHIJA. Vēstniece Gunta Pastore piedalījās Čehijas Mazo un vidējo uzņēmēju asociācijas forumā "Biznesa sadarbība starp Čehiju un Baltijas valstīm". Uzrunājot Čehijas uzņēmējus, vēstniece pārādīja gandarijumu, ka Čehija ir starp Latvijas *Top 20* tirdzniecības partneriem, vienlaikus sadarbībai ir potenciāls. Perspektīva joma ir digitalizācija. Pašlaik Eiropā uzņēmējiem ļoti aktuāla ir digitāla transformācija.

tiem savā jaunākajā romānā "Mazā, kļūsā sirds. Dārta un Krišjānis pirms tautasdziešmas" pievērsies populārā rakstniece Inguna Bauere, paziņojumā medijs informē apgāds "Zvaigzne ABC". Jaunājā romānā autore atainojuši Krišjāna Barona dzīves agrīno posmu, bērniņu, skolas un studiju gadus, jaunlatviešu kustības veidošanos un attīstību un procesus, kas pamazām rosināja nacionālās kultūras izveidošanos Latvijā.

Romāna lappusēs sastopami arī tādi zināmi vēsturiski personāži kā Krišjānis Valdemārs, Fricis Brīzemeņihs un citi – taču stāsta galvenais akcents ir abu Barona dzīvē svarīgāko sieviešu, proti, sievas Dārtas un mātes Enēģes, dzīve un loma nākotnes Dainu tēvdzīvē.

***

Filma "Projām" saņemusi trīs starptautiskas balvas

Latviešu režisors un animātora Ginta Zilbalzoža animācijas filma "Projām" jeb *Away* saņemusi trīs balvas, aģentūru LETA informēja kinoprojekta "Spektrs" pārstāvji. 61. Ziemeļvalstu filmu dienās Vācijas pilsētā Lībekā, kur viesojās arī filmas veidotājs Gints Zilbalodis, "Projām" saņema īpašo pieņējumu bērnu un jauniešu filmu kategorijā. Žūrija uzteica fil-

mu par tās neparasto un minimālistisko stilu. Vēlāk Zilbalodis piedalījās Jaunās Čītoses lidostas Starptautiskajā animācijas festivālā Japānā. Startējot pilnmetrāžas filmu konkursā, "Projām" saņēma īpašo žūrijas balvu. Savukārt Nujorkas *CineCina* filmu festivālā animācijas filma "Projām" saņēma īpašo balvu par mākslinieciskiem sasniegumiem.

***

Latviešu dizainera darbs gūst atzinību

Grafiskais dizainers Pauls Birmanis no Rīgas apkārtējo uzmanību izpelnījies ar saviem 3D zīmējumiem, kurus katru dienu izvieto sociālajos tiklos *Instagram* un *Facebook*. Viens no Paula darbiem piesaistīja arī kādas Losandželosas aģentūras uzmanību. Tās pārstāvji piedāvāja Paulam sadarbību, kas Paula darbam ļāva noņākt vienā no pasaules slavenākajiem TV raidījumiem "Elenas Didženeres šovs". "Ellen show" ir ļoti populārs raidījums visā pasaulei, ne tikai Amerikā. To katru dienu skatās miljoniem skatītāju un uz raidījumiem tiek aicinātas dažādas slavenības – aktieri, mūzikā, dziedātāji un pat bijušais ASV prezidents Baraks Obama.

Ziņas sakopojis P. Karlsons

LAIKU UN VIETU MIJĀS

FRANKS
GORDONS

1993. gada pavasarī Viskonsinas universitātes vēstures profesors Paulis Lazda (ar kuļu iepazinos Ziemeļamerikā 1981. gadā) vēstulē aicināja mani pievienoties iniciātoru grupai, kurās nodoms bija – ēkā, kur atradās Sarakano strēlnieku mūzejs, ierīdot Okupācijas mūzeju, kuŗa mērķis būtu atcerēties, pieminēt, atgādināt svešu varu noziegumus pret Latvijas valsti, tautu un zemi. Es

tūdāl pievienojos šai iniciātīvai un, sākot ar 2000. gadu, esmu Okupācijas mūzeja biedrības – OMB loceklis tagad jau laikam *emeritus*. Katru gadu braucu uz Rigu, lai piedalītos OMB sēdēs, līdz kamēr manas sievas veselības stāvoklis man vairs neļāva atstāt Telavivu.

Kāpēc rakstu šīs rindiņas? Tāpēc, ka šo gadu gaitā iepazinu un apbrīnoju ilggadējos Okupācijas mūzeja “sirdi un dvēseli” – Val-

teru Nollendorfu un Gundegu Micheli. Viņi ieradās Latvijā no t. s. vecās trimdas, kur viņi, tāpat kā mūzeja iniciātors Paulis Lazda, savās mītnes zemēs uzturēja dzīvu nesalaužamo ticību, ka Latvija atdzims. Un tādos pašos “ietvaros” ar patiesu cieņu un apbrīnu jāpiemin nelaiķis Gunārs Birkerts, kuŗš, ģeniāli savienojoš latviskumu ar modernitāti, iece- rēja un projekteja divas izcillas

Lai nākotne vēl baltāka VĒROJUMI UN PĀRDOMAS

celtnes, kas simbolizē atjaunotās Latvijas garu – reizē nacionālu un eiropliku: Nacionālo bibliotēku – Gaismas pili un piebūvi Okupācijas mūzeja pamatoti drūmajai, melnajai, tumšajai ēkai – balto, gaišo, cerīgi iedvesmojošo *Nākotnes namu*, kam Latvijas 101. gadskārtas gaidās nu nosvinēti Spāru svētki.

Šīs Gunāra Birkerta ieceres īstenošana uzdūrās lielām grūti-

bām, inercei, stulbai neizpratnei, nurodošiem protestiem no tādu cilvēku puses, kuros, šķiet, iezi- dies kaut kas “sovjetisks” – bailes uzņemties risku, radošas fantāzijas trūkums.

Man, kas vēl atceras pirmskaņa Latvijas pēdējos gadus, ir vēlme, lai pakļautība svešām varām nekad neatkārtotos un, vērojot bal- tā *Nākotnes nama* tapšanu, lai Latvijas nākotne būtu vēl baltāka!

KĀRLIS
STREIPS

Pagājušajā sestdienā, 9. novembris, Vācijā un ne tikai ļaudis atzīmēja faktu, ka todien pirms 30 gadiem sākās Berlīnes mūra sabrukšana. Tas notika brīdī, kad Austrumvācijas režīms bija paredzējis sākt uzmanīgu procesu, kuŗā katru dienu noteiktam skaitam Austrumberlīnes iedzīvotāju ļaus viesoties Rietumberlīnē ar saprašanu, ka tās pašas dienas vākarā tie atkal atgriezīsies mājās. Plānu bija paredzēts uzsākt 10. datumā. 9. novembra pievākarē kāds no režīma pārstāvjiem noorganizēja preses konferenci ar ārvalstu žurnālistu līdzdalību. Viens no tiem pajautāja, kad sāk- sies jaunais process, un ierēdnis mazliet pastomījās un tad pateica, nu, cik saprotu, tā jau tagad ir ieviesta. Gandrīz momentā pie Berlīnes mūra austrumu pusē sāka pulcēties liels skaits cilvēku. Apsargi pie šķērsošanas punktiem izmisigi centās sazvanīt priekšniecību. Laikā kopš tā brīža kļuvis zināms, ka balsās slepenpolīcijas priekšnieks vienkārši necēla klausuli, un tā rezultātā apsargi vispirms centās pārbau- dīt klātesošo identifikācijas dokumentus, bet tad būtībā paraustrīja plecus, atvēra vārtus un teica “ejet!”. Otrā mūra pusē gai- dija gandrīz tikpat liels pulks cilvēku, kas ienācējus sagaidīja ar ziediem, šampanieti un urravām. Nekavējoties karstasinīgāki cilvēki sāka meklēt āmurus, laužus un jebko citu, ko lietot, lai sāktu nīstā mūra demontāžu. Gandrīz 40 gadu garumā tas bija stāvējis kā Aukstā kaŗa viens no redzamākajiem simboliem. To apliecināja ASV prezidents Ronalds Reigans, kad viņš 1987. gada jūnijā uzstājās pie leģendārajiem Brandenburga vārtiem un teica vārdus: “Gorbačova kungs, noplēsiet šo mūri!” Pāris gadu vēl bija vajadzīgi, bet pienāca 1989. g. 9. novembris. Pāris nedēļu laikā mūri bija plašas plai- sas, tajā skaitā 22. decembrī Rie- tumvācijas kanclers Helmutis Kols šķērsoja robežu pie Brandenburga vārtiem, lai paspiestu roku Austrumvācijas premjēram Hansam Modrovam. Vēl pāris gadu,

un abas Vācijas pusēs atkal bija apvienotas.

Taču Berlīnes mūra krišanu arī varam aplūkot plašākā kontekstā un konstatēt, ka tā bija viena nozīmīga, bet tomēr tikai viena daļa no daudz lielāka mūra sagraušanas. Runa ir par tā dēvēto dzelzs priekškaru, kuŗu pirmais 1946. gada martā uzrunā Amerikā definēja lielais Lielbritanijas valsts-virs Vinstons Čērčils. “No Štē- nīnas pie Baltijas jūras līdz Triestei pie Adrijas jūras, pāri kontinen- tam ir nolaidies dzelzs priekš- kars,” sirmais politiķis, kurš to- brīd bija opozīcijas līderis savas valsts parlamentā. “Aiz šīs līnijas ir seno Centrālās un Austrumi- eiropas valstu galvaspilsētas Var- šava, Berlīne, Prāga, Vīne, Budapešta, Belgrada, Bukarestē un Sofija. Šīs slavenās pilsētas un to iedzīvotāji atrodas tajā, kuŗu ne- varu nosaukt citādi kā par Padomju sfēru. Tās visas ir padotas tādā vai cita veida padomju ie- tekmei, bet arīdzan loti augstam un daudzos gadījumos pieaugo- šam kontroles limenim no Mas- kavas.” Čērčils nemirēja Tallinu, Rīgu un Vilni, kuŗas tikpat loti atradās aiz dzelzs priekškara. Taču no šī viedokļa raugoties, Berlīnes mūra krišanu nudien varam uzskatīt kā signālu vai priekšvēstnesi.

1989. gada novembrī jau vēsturē bija Solidāritātes arodbiedrības kustības Polijā pārtapšana par politisku partiju, kuŗa tā paša gada jūnijā bija triumfējusi tikai daļēji brīvās parlamenta vēlēšanās. Visu pagājušā gadsimta 80. gadu garumā Solidāritāte stāvēja kā simbols okupēto un apspiestu tautu vēlmei gūt plašākas pašno- teikšanās tiesības. Kustības līderi atkārtoti tika arestēti un repre- sēti, bet galu galā tie bija būtiski komūnistu kontroles vājināšanā. Arīdzan vēsturē bija notikumi Ungārijā, kur 1989. gada maijā valdība sāka nojaukt tās robežas sētu ar Austriju. To izmantoja tūkstošiem ungāru, bet arī Austrumvācijas pilsoņu un čehoslo- vaku, lai nonāktu rietumos. Tā paša gada oktobrī likvidēta Un- gārijas komūnistiskā partija.

Savukārt laikā pēc Berlīnes mūra krišanas veidojās tā dēvētā sam- ta revolūcija Čehoslovākijā, kā arī revolūcija Rumānijā, kur nī- tais diktātors tika sagūstīts un nogalināts.

Savukārt Latvijā Berlīnes mūra krišanas brīdī jau bija noticis pirmais Latvijas Tautas frontes kon- gress, kur delegāti loti rūpīgi ru- nāja par plašaku suverēnitāti re- formētas Padomju Savienības ietvaros. Mūra krišana latviešus iedvesmoja, lāva saprast, ka ir ari iespējams pilnībā atteikties no nudien represīvām iekārtām. Man vienmēr licies, ka galvenā iedvesma tam bija Michaila Gorbačova “atlātības” politika, ku- Żas ietvaros PSRS iedzīvotājiem pirmoreiz tika pateikts, ja jums šajā valstī kaut kas nepatik, tad jūtieties brīvi par to runāt. Pro- tams, neapšaubot valsts pastāvē- Šanu kā tādu, bet tomēr. Latvijā tā sākās kā vides aizsardzības kustība, kuŗas līderiem izdevās novērst vēl vienas hidroelektrī- bas stacijas celšanu uz Daugavas, kā arī pazemes metro ierikošanu Rīgā. 1990. gadā visas trīs Baltijas valstis pieteica atjaunotu neatka-

rību. Un nākamā gada augustā pēc reakcionāra puča Maskavā, tās nudien un negaidīti bija patiesi neatkarīgas valstis. Vēl pēc pāris mēnešiem Padomju Savienība pārstāja eksistēt. Arī milzīgā mūra, kāds bija dzelzs priekškars, vairs nebija.

Par to it sevišķi vērts padomāt šonedēļ, kad Latvijā atzīmējam nedēļu, kuŗā sākās ar Lāčplēša dienu 11. datumā un beigās ar valsts svētkiem 18. novembrī. Tā dēvēto bermontiešu spēku izrai- dišana no Rīgas ir iegansts Lāčplē- ņu dienai, un tas bija 1919. gadā un tātad pirms apmēram simtgades. Jau nākamajā gadā pasniegti pirmie Lāčplēša kara ordeņi. Pagājušajā nedēļā Saeima pirmajā la- sījumā apstiprināja priekšlikumu no vairākiem Nacionālās apvie- nības deputātiem par domu, ka Lāčplēšu dienai būtu jābūt brī- dienai. Gribētos domāt, ka prāti- gāk būtu bijis ar šādu ierosinā- jumu nākt kaut kad ātrāk un ne- vis tikai dažas dienas pirms Lāč- plēšu dienas kā tādas, taču tagad jautājumu apspriedis Saeimas Cilvēka tiesību un sabiedrisko lietu komisija un, ja tā pateiks jā,

tad pilnais parlaments. No vienas puses, Latvijas militārā vēsture šķiet pelnījusi atzīmēšanu ar konkrētu brīvdienu. No otras puses, brīvdienas uzņēmējiem maksā naudu vai nu tāpēc, ka veikals ir slēgts, vai ari tāpēc, ka tajā strā- dājosošajiem ir jāmaksā virsstundas. Te var saskatīt argumentus abās jautājuma pusēs, un jūtos laimīgs, ka lēmums nav jāpieņem man. Katrā gadījumā pret vēl vienu brīvdienu kā tādu īpašu iebildumu nevarētu būt.

Mēs dzivojam pasaule, kurā mūri atkal tiek celti. Centrāleiro- pā vairākas valstis ir tādus būvējušas gar savām robežām, lai apturētu bēgļu plūsmu no dienvi- diem. Amerikā valsts prezidents turpina uzstāt, ka ir vajadzīgs mūris gar robežu ar Meksiku (un ne- pārtrauktī melot par to, cik daudz no tā jau ir uzbūvēts). Taču Berlīnes mūra krišanas gadadiena lai mums visiem atgādina, cik mūri var būt un ir destruktīvi. Dzīvot aiz mūra negrib neviens, un tieši šonedēļ lai slavēts Dievs, ka tas lielais mūris, kurš pusgadsimtu mūsu tautu turēja nebrīvē, ir pa- zudis uz neatgriešanos!

PBLA Kultūras fonda APBALVOJUMI 2019. gadā

PASAULES
BRĪVO
LATVIEŠU
APVIENĪBA

GODA BALVA

LAIKS

Laikrakstam *LAIKS* par trimdas preses darba turpināšanu, stiprinot un veicinot tautas apzinu ārzemēs kopš 1949. gada 8. novembra.

GODA DIPLOMS

Lilijai Zobens par mūža ieguldījumu latviešu koņmūzikas tradīciju kopšanā Eiropā un spilgto Londonas latviešu koņa 70 gadu jubilejas koncertu.

ATZINĪBAS RAKSTI

Latviešu Kultūras festivāla Brazīlijā rīcības komitejai par sekmīgu 1. Latviešu Kultūras festivāla Brazīlijā sarikošanu un norisi un par latviešu dziesmu un deju tradīcijas uzturēšanu un latviešu kultūras veicināšanu Eiropā.

Par kultūru – valsts ekonomikas kopsakarībās domājot

Latvijas kultūras ministrs Nauris Puntulis (NA) intervijā Ligitai Kovtunai

Tāda interesanta sagadišanās – nule, 5. novembrī, Latvijas Opernama direktora amatā stājās jūsu amata brālis, basbaritons Egils Siliņš, kurš nēsā līdzi lo mu eksemplārus un stāsta, ka savu mūzikā karjēru neapturēsot. Kā būs ar jums – tenorū Nauri Puntuli?

Es arī turpinu savu operdzie dātāja karjēru, taču jaunas lomas diemžel vairs nevaru atļauties. Esošās turpinu dziedāt, dažas man ir īpaši tuvas, piemēram, kapteiņa fon Trapa loma R. Rodžers un O. Hammersteina "Mūzikas skanās", dakteris Dūlīts Jāņa Lūsēna un Māras Zālītes "Putnu opera", un jo īpaši klostera kapelāna loma šā gada jauniestudējumā F. Pulenka "Karmelišu dialogi". Tās vēlētos saglabāt. Un vēl – attiņos, ka, pārnācis mājās pēc savas ministra darbadienas, bieži vien dodos nevis vakariņot, bet gan pie klavierēm..., jo uzkrātās emocijas vislabāk ir izdziedāt.

Mantojums, ko saņemāt, stājoties kultūras ministra poste nī, ir ļoti plašs, raudzīsim pār lūkot – aktuālā valsts kultūras dzīve, kurā samilzuši jautājumi par Jaunā Rīgas teātra rekon strukcijas grūtībām, par vadības maiņām Dailēs teātrī, par jaunās koncertzāles likteni, vēl arī Sabiedrības integrācijas fonds, kurā arī maiņas, Mediju poli tīkas departaments, kam joprojām nav atrasta vadība...

Es teiktu – parasta lietu kārtība! Problēmu loks nav ne citāds, ne plašaks kā iepriekšējiem ministriem. To zināju, jo divarpus ga dus biju kultūras ministra padomnieks. Nedaudz gan biedēja tas, ka, esot ministra amatā, būs nemītīgi "jāpārlēdzas" no vienas jomas uz citu, ka intensitāte būs liela. Taču – mēs, skatuvēs mākslinieki, esam uz to "rūdīti". Viesizrādes, jauniestudējumi utt. ir attīstījuši prasmi sadzīvot ar pārslodzēm, un tomēr – tās bija vērstas vienā virzienā, kam arī koncentrējāmies. Te aktuālitātes mai nās vairākkārt dienā. Sāku pie rast, šķiet, esmu jau iemācījies prasmi strauji pārslēgties.

Rūdījumu jau droši vien esat guvis arī Rīgas domē, pārstāvot Nacionālo apvienību, kam vienmēr nācās strādāt opozīcijā. Nu Rīgas galva ir Olegs Burovs, kam vārds "kultūra" nav svešs, lai atceramies, ka viņš, turklāt būdams Rīgas domes amatper sona, veiksmīgi novadīja Nacionālā Mākslas mūzeja rekon strukciju.

Varbūt nu varētu vie noties, ka Rīgas ipašumu – Kongresu namu – iespējams pārbūvēt par ilgi gaidīto akustisko koncertzāli. Viens no jūsu amata priekšgājējiem Raimonds Pauls tā uzskata.

Es uzskatu, ka tādā gadījumā Kongresu nams būtu jānojauc un šajā izcilajā vietā celama jauna ēka, kas atbilst mūsdienīgas akus tiskās koncertzāles prasībām. Jā, Olegs Burovs arī par ko tādu ir ieminējies, un teorētiski tas būtu iespējams. Bet – es esmu konser vatīvs. Līdz šim nevienam nav izdevies mani pārliecināt, ka pārbūvēta ēka spējīga sasniegt tādus

Kultūras ministrs Nauris Puntulis savā kabinetā pie Raimonda Staprāna gleznas "Vientuļa vakara jūras ainava"

akustikas rādītājus, kā no jauna būvēta, speciāli šim mērķim ra dita ēka.

Arī Dailēs teātrī, par ko minēts diskusijās un kam ir pār lieku daudz lielas telpas?

Jā, un tam ir tieši tas pats iemesls. Telpu raksturo augstums, garums, platumš. Mainot šos trīs saskaitāmos, summa nemainās, bet, iespējams, tas būtiski ietekmē akustiku. Varbūt mūsu 21. gadsimtā tiešām tiek izmantotas jaunas technoloģijas, īpaši būvma teriāli, akustiskie paneļi utt., kas zina. Akustika ir ļoti trausla un jutīga, eksperimenti var izmaksāt dārgi. Kad 1995. gadā pēc ēkas remonta atgriezāmies Operā, šķīta, ka neskan, nu, nav labas akustikas. Bet kāds "Latvijas laika" eksperts teica: "Nav ko brīnīties, vēl jau pat krāsas nav nožuvušas! Krāsa sāks "skanēt" pēc gadiem septiņiem." Bet mēs nevarām atļauties eksperimentēt, drošāk ir būvēt jaunu, ja vēlamies, lai mūsu koncertzāles akustika atbilstu pasaules standartiem.

Jūs iebilstat pret jaunās koncertzāles celtniecību uz AB dambju.

Jā, iebilstu, saku – nē! Lai gan saprotu, ka attiecībā uz tik nozīmīgu būvi nekad nebūs vienprātības. Tas tiešām ir ļoti atbildīgs lēmums, kad jāņem vērā gan architektoniskais risinājums, gan saturiskais piepildījums, starptautiskā atpazīstamība, infrastruktūra un vēl, un vēl. Uzskatu, ka nedrīkstam arī ignorēt sabiedrības viedokli, neņemt vērā, ka pre testība pret ideju būvēt koncertzāli uz dambju ir tik liela. Manuprāt, mūzikas speciālisti, kuŗi atbalsta šo ideju, dara to tikai tādēl, lai tikai beidzot būtu – kaut vai uz AB dambju! Tai pašā laikā nepazīstu nevienu mūzikā, kurš apgalvotu – šis ir izcilākais risinājums! Ērti, droši, labi! Nē, neviens nejūsmo. Zinu arī, ka architektu

vidū ir skeptiķi. Mans, valsts amatpersonas, arguments – koncertzāle ir ļoti dārga būve un valsts par budžeta līdzekļiem šobrid to nevar atļauties uzbrūvēt. Šā brižā fiskālā jeb valsts naudas situācija ir tāda, kāda tā ir, turklāt tā atklāj, ka ir pieļautas klūdas, piemēram, ar šobrid aktuālo neizpildito solijumu paaugstināt mediķu algas.

spriestā Andrejosta, otrs – Skanstes rajons. Esmu pārliecināts, ka būs vēl arī citi.

Vai plānots arī meklēt un piesaistīt ārvalstu investorus?

Jā, bet tas iespējams tikai nākamajā posmā – būvniecības stadijā. Projekts ir jāpadara interesants nākamajiem investoriem, tādēļ ir plānots koncertzāli veidot kopā ar starptautisku konfe

"Precīzēšu – Sabiedrības integrācijas fonda stratēģijas nav bijis vispār, to tikai sāksim veidot. Tuvākajās dienās tikšos ar jauno SIF Sekretariāta vadītāju Zaigu Pūci, kurā izturēja konkursu uz šo amatu visās trīs Valsts kancelejas rīkotā konkursa kārtās, turklāt iegūstot vienprātīgu atbalstu. Esmu drošs, ka izdosies panākt pozitīvas pārmaiņas, birokratiskie džungli tiešām ir jālikvidē. Manuprāt, iepriekš pielauto klūdu iemesls ir rutīna un inerce, pārmaiņas ir vajadzīgas visiem un visur."

Bet koncertzāles ideja taču nav atmesta, vēl vairāk – ir izvirzīta ideja par PPP – publiskā – privātā partnerību, kas par redz privātas zemes piesaistes iespējas koncertzāles projektam.

Tā kā valstīj nepieder koncertzālei piemēroti zemes īpašumi Rīgā, ir jāmeklē privātie partneri, pārliecinot, ka projekts būs perspektīvs. Turklāt ceru uz konkurenci piedāvājumu vidū, tas būtu labākais veids, lai atrastu valstīj izdevīgāko risinājumu. Šobrīd jau ir divi konkrēti piedāvājumi, ar kuŗiem esam iepazīstināti gan Kultūras ministrijā, gan Ministrū kabinetā, – viens ir plaši ap-

renču telpu 3000 vietām. 1400 skatītāju vietas koncertzālē un minētās 3000 vietas konferenču dalībniekiem jau ir investīcijām finansiāli saistošs objekts. Turklāt tā ir iespējams gūt ekonomisko piensumu valstīj ar lielu tūristu/ apmeklētāju skaitu, kas PVN formā vien sniegtu atspaidu valsts budžetam, palīdzot atmaksāt un uzturēt nacionālo koncertzāli. Atgriezoties pie idejas par AB dambi – tas nespēj nodrošināt ne šādu apjomu, ne drošību, ne logistiku.

Pārliecinosi, bet – cik reāli ir piepildīt konferenču zāli Rīga ar 3000 vietām?

Izrādās, ka šādu vietu nepieciek, Eiropā uz augsta līmeņa konfere nču centriem ar 3 – 5 tūkstošiem vietu pieprasījums veido rindu pat piecu gadu garumā. Šo informāciju sniedz Ekonomikas ministrija. Arī es biju pārsteigts – tāpat kā jūs. Domājot un rikojo ties valsts ekonomikas kopsakarībās, šādi fakti ir jāņem vērā.

Par teātriem – Dailēs teātri vadības maiņa, kas acīmredzot ir dabisks process, ja vēlas attīstību. Bet Latvijas pērles – Jaunā Rīgas teātra – rekonstrukcija nonākusi strupceļā, kamēr septiņi miljoni no atvēlētās naudas pārgājuši Satiksmes ministrijai sabiedriskā transporta radīto zaudējumu segšanai.

Neapgūtā finansējuma pārdale stāpā ministrijām ir pierasta budžeta veidošanas prakse. To nevajadzētu uztvert kā kaut ko ārkārtēju. Turklat Kultūras ministrija nevar ietekmēt Valsts nekustamo īpašumu aģentūras un būvnieku konfliktu. Ari mēs esam situācijas kīlnieki. Vienīgais, ko varam darīt, – aicināt sēsties pie sarunu galda un meklēt racionālus risinājumus. Kā ministrs, protams, es neesmu un nedrīkstu būt vienalzīgs. Esmu pauši savu viedokli un raudzījis virzīt sarunu gaitu pozitīvā gultnē, cik tas bijis manās iespējas.

Esat arī SIF – Sabiedrības integrācijas fonda – padomes priekšsēdis, un šis ir fonds, kas cieši saistās arī ar diasporas organizāciju finansējumu no Latvijas valsts puses. Līdz šim tas bijis viens īsts kaujas lauks, kur galvenais ienaidnieks ir birokratija. Valsts Kultūrkapitāla fondā, kas arī ir budžeta atbalstīts fonds, tādas nav. Kāda būs SIF stratēģija un taktika jūsu vadībā?

Precīzēšu – stratēģijas nav bijis vispār, to tikai sāksim veidot. Tuvākajās dienās tikšos ar jauno SIF Sekretariāta vadītāju Zaigu Pūci, kurā izturēja konkursu uz šo amatu visās trīs Valsts kancelejas rīkotā konkursa kārtās, turklāt iegūstot vienprātīgu atbalstu. Esmu drošs, ka izdosies panākt pozitīvas pārmaiņas, birokratiskie džungli tiešām ir jālikvidē. Manuprāt, iepriekš pielauto klūdu iemesls ir rutīna un inerce, pārmaiņas ir vajadzīgas visiem un visur.

Saprotams, redakciju interesē arī ministrijas darbs mediju laukā.

Protams, visiem ir svarīga stabilitāte. Kultūras ministrija ir piedāvājusi Saeimai sabiedrisko mediju atbalstam piešķirt 0,17% no IKP ik gadu, diskusijas par šo vēl turpināsies.

Jūs vēlējums "vecajai trimdai" un "jaunajai diasporai", kurās jūs kā grupas Pērkons dalībnieku, kā vienu no "Trīs tenoriem" un operas solistu labi pazīst?

Esmu bijis vai visos ārzemju latviešu centros, daudzos pat vairākkārt, un, ja savulaik jutos sāpināts, ka "vecā trimda" ar "jauno" īsti nesaprota, pēdējos gados jūtos gandarīts, ka tas ir pārvarets, – tā vietā ir izveidoju ties ciņpilna, radoša sadarbība.

Novēlu to stiprināt!

Labākais sabiedrotais ārstam – tu pats!

Dr. Zaiga Phillips-Alksne, LĀZA valdes ilggadējā viceprezidente, intervijā Ligitai Kovtunai

Divas nedēļas tu pavadiji Latvijā, pašā zelta rudeni. Ko labu padariji, kādus iespaidus aizvedi uz mājām Amerikā?

Pirmām kārtām – lielo prieku par šo zelta rudeni, ko baudīju. Biju Ziemelvidzemē, pa ceļam nebeidzu jūsmot par Purviša gleznu cienīgām ainavām. Rudens daudziem, arī man, ir tāds sērīgs, nostalgisks laiks, bet šoreiz to tiešām kliedēja krāšnie dabas skati. Kas attiecas uz manu profesionālo darbošanos, – satikos ar saviem ratiem, draugiem kollegām – pediatriem, ar kādreizējiem organizācijas *Healing the Children* pacientiem, kam bija noderīgs mans padoms, ar korporācijas *Gundega* locekļem. Uzzināju, ka Bērnu slimnīcā šogad aprit 120 gadi, un priecājos, ka te ir tik daudz paveikts. Ir sakārtotas vadlīnijas dažādu slimību ārstēšanā, ir tapusi Vecāku māja. Telpas kļuvušas modernas, pievilcīgas, attieksme pret pacientiem – mīlāka, kas ir tik nozīmīgi slimo bērnu atlabšanas gaitā. Ipašs prieks par Nenotoloģijas nodošu, kas ir tiešām priekšzīmīga.

Valsts finansiālais atbalsts veselības aprūpei ir viens no zemākajiem Eiropā, un tas ļoti iero bežo progresu. Taču – ja līdz šim Latvijā jaunpiedzimušos pārbau dija ar asins testu tikai uz divām iedzīmtām kaitēm, sākot ar 2020. gada 1. janvāri tiek pievienotas vēl četras, starp tām cistiskā fibroze (ASV to skrinē jau kopš 1997. gada). Priecājos par jauno ārstu vēlmi, lai šo nozīmīgo jaunievedumu ieviestu praksē. Agri nā diagnostika veicina bērnu attīstību. Latvijā šobrīd ir vairāk nekā 300 cistiskās fibrozes slimnieku. Kas par viņiem rūpēsies pēc 18 gadu vecuma?

Protams, redzēju, ka joprojām ir problēmas, kas prasa steidzigu risinājumu, galvenokārt tās ir saistītas ar medicīnas māsu trūkumu un rehabilitācijas iespējām. Kā zināms, chirurgs var izdarīt ģeniālu operāciju, bet tad jāseko pilnvērtīgai pacienta aprūpei, kas ir medicīnas māsu zinā. Ir nozēlojami, ja atlabšanas gaitā rodas komplikācijas pēc izcili veiktas operācijas, ja nav darīts viss, kas jādara turpmāk, rehabilitācijas procesā.

Latvijā šobrīd ir pārlieku daudz ar veselības aizsardzību saistītu problēmu, to mēs zinām, un viena no tām ir slimīcu gultasvietu aizņemtība ar pacientiem, kas atlabst. Savukārt aktuālajiem pacientiem pietrūkst medicīnas resursu. Cik man zināms, Amerikā pēc iespējas ātri pacients tiek izrakstīts no slimīcas dārgās uzturēšanas.

Jā, tā ir, un sen jau zināms un pierādits, ka, ilgstoši uzturoties slimīcā, pacientam ir liels risks “pieķert” dažādas infekcijas. Mājās atlabšana notiek daudz ātrāk un veiksmīgāk, kā mēs zinām – “mājās pat sienas palidz”. Bet ar vienu svarīgu noteikumu, proti, ja ir pienācīga uzraudzība, ja slimnieku regulāri apmeklē māsa, ja ir pieejams fizioterapeits, kas Latvijā bieži vien nav pie-

Dr. Zaiga Phillips-Alksne pie skulpturālās grupas kanālmalā pie Operas. Skulpturālā grupa veltīta Džordžam Armitstedam (George Armitstead, 1847–1912), Rīgas mēram laikā no 1901. līdz 1912. gadam, kurš izveidoja Rīgas bērnu slimnīcu Vienības gatvē. Dž. Armitsteds apliecinājis Lielajos kapos. Pieminekļa autors – tēlnieks Andris Vārpa, tas ir uzņēmēja J. Gomberga dāvinājums Rīgai, un 2006. gada 18. oktobrī to atklāja Anglijas karaliene Elizabete II, kad viņas Augstība viesojās Rīgā. Kopā ar Dž. Armitstedu viņa dzīves biedre Sesila Pihlav un mīlotais sunītis

ejams sadzīves apstākļu dēļ, pie mēram, sirdzējs nevar tikt lejā pa stāvām trepēm, bet lifta nav... Un tomēr – jo ātrāk mājās, savā regulārajā dzīvesveidā, jo labāk. Nepārvarams šķērslis, saprotams, ir arī tas, ka tuviniekiem ir jāiet darbā un jāpelna nauda, un tad “jāpieslēdz” sociālie darbinieki, kas noteikti valstij izmaksā lētāk nekā dārgās slimīcu gultasvietas. Atkal nonākam pie tā, ka jāsakārto sistēma.

Ar šo problēmu cieši sasaucas arī neatliekamās medicīniskās palīdzības sistēmas sakārtošana, kas šobrīd ir tāda, ko mūsu lasītājs E. Upelnieks savulaik asprātīgi salīdzināja ar skumji ironisko – “slicēju glābšana ir pašu slicēju rokā”.

Es to cieši sastu arī ar sabiedrības izglītošanu. Amerikā jau skolasbērniem māca tā saukto CPR jeb neatliekamo pirmās palīdzības sniegšanu. Sabiedrībai ir jāzina un jāsaprot, piemēram, triekas, insulta, sirdslēkmes pir-

mie, skaidri redzamie simptomi, kā, teiksim, noslīdējuši lūpu kaktni ir nepārprotams insulta simptoms. Tad ir jārīkojas strauji, nekavējoties nogādājot slimnieku profesionālu mediķu rokās. Cilvēkam, kas atbild uz neatliekamās palīdzības dienesta tālruņa zvaniem, ir jāuzdod precīzi jautājumi, izjautājot par to, kas noticis ar cietušo vai saslimušo.

Bet, kā izrādās, Latvijā “neatpazīst” depresiju...

Tas ir nepieļaujam! Depresija ir gadsimta izplatītākā diagnoze, un te sen vairs neder padoms: “Domājiet pozitīvi!” Ir akūtas depresijas veidi, ko atpazīst speciālisti un no kuļas cilvēks ir pēc iespējas ātri un profesionāli “jāizrauj laukā.” Savukārt ir citi, vieglāki veidi, kā sezonālās, pie mēram, “rudens depresijas”, kurās labi var palīdzēt psichologs vai psichoterapeijs un nav vajadzīga psichiatria palīdzība. Ilgstošas depresijas nomākti cilvēki

īstendibā negātīvi ietekmē arī apkārtējo vidi – darba un ģimenes, ne tikai cieš viņa paša dzīves kvalitātē. Tā arī ir visas sabiedrības veselības problēma, ne tikai individuāla. Bet nevajag arī pārspilēt – “iekrist depresijā” var ikviens, un bieži vien palidz vienkārši apkārtējo cilvēku uzmanība un atbalsts. Un, protams, paša dzīves uzskats, “panēmieni”, kā tikt no tās laukā. Vislabāk, dodies pie dabas vai fiziski sevi nodarbināt. Bet – neignorēsim arī sirdziņa teikto – vai tas ir tikai nevarīgums vai varbūt nevēlēšanās dzīvot.

No depresijas cieš arī tavs “kontingents” – bērni. Kā vieniem palīdzēt?

Depresija patiesi ir mūsu trauksmainā gadsimta problēma, kas diemžēl skar arī bērnus. Manā pacientu lokā, protams, ir šādi gadījumi, kad mazo cilvēku jau dzīve novēduši tādā stāvoklī, ka vajag medicīnisku palīdzību. Pirmās pazīmes galvas vai vēdera sāpēs – svara zudums vai, gluži

otrādi, pārēšanās ar tai sekojošu aptaukošanos. Drāmatiskākajos gadījumos bērns savaino sevi. Ziņot simptomus, var sekmīgi īste not atveseļošanu, bet uzsveru – jāatpazīst slimība!

Kā Amerikā, tā Latvijā, tomēr ar neapbrunotu aci redzams, ka ir pārlieku daudz tuklīšu – bērnu un pieaugušo...

Tu lieto tādu “smuku” vārdu – tuklīši! Mēs, Amerikas ārsti, sa kām skaidri – *obesity*. Šī diagnoze nav tik “mīļa”, kā skan šis vārds “tuklīši”! Diemžēl tai ir sekas, kas saistās ar ļoti nopietnām kaitēm, tāpēc ir jāveic izmeklējumi – pirmām kārtām asins analīzes, nosakot holesterīnu, jāveic t.s. aknu proves, jo *obesity* draud ar cukurslimību, aknu disfunkciju un citām smagām komplikācijām. Amerikas pediatri ir ļoti norāzējušies un šai diagnozei pievērš nopietnu uzmanību.

Latvijā atšķirībā no Amerikas tuklīšis bērns ir vairāk pakļauts vienaudžu apsmieklam. Amerikā ieaudzinātais politikorektums to nepieļauj ne attiecībā pret bērniem, ne pieaugušajiem. Tuklīšu “uzvaras gājiens” sācies arī Rietumeiropā, bet Rietumu kultūra taču nepieļauj ne ar acs kaktiņu paust nosodījumu, lai gan redzam, ka cilvēks gluži vienkārši rīj par daudz.

Nosodījums, ne ar vārdiem, ne ar skatiem, tiešām neko nedod. Var pat būt gluži pretēja reakcija – cilvēks ēdis vēl vairāk, lai iekšēji protestētu vai nomierinātu sevi. Nosodīt nedrīkst! Ir jābūt ne vien mediku, bet visas sabiedrības saprātīgi, ieinteresētai un korektai attieksmei. Nu jau pat McDonald ēstuvēs tiek norādīts kaloriju daudzums ēdiens, saprātīgā sabiedrības daļa zina, ka Coca Cola un citi cukurotie dzērieni jātur tālāk no bērnu acīm. Vēl vairāk ir jārunā par fiziskām aktivitātēm kā organizisku dzīvesveida sastāvdaļu jau no agras bērniņas, vairāk jāpiedāvā sportiskās iespējas, nevis produkti. Divaini, bet citkārt večaki, kas taču saviem bērniem vēlē to labāko, neņem vērā šīs vienkāršas patiesības.

Bet Francijā ēd sviestotos kruasānus un dzer vīnu, bet resnu cilvēku ir pavisam maz. Laikam taču ģenētika? Kā tā attiecas uz latviešiem?

Latvietis vienmēr ir smagi strādājis un dūšīgi ēdis. Un ja viņš joprojām strādā, kustas, tad lai ēd savu speki ar rupjmaizi, saprātīgās devās, protams! Nevajag lietot pārtikā “importētos” produktus, jo Latvijā ir pieejami tik veselīgi un daudzveidīgi produkti. Jāskatās arī uz porcijas lie lumu – varbūt nemaz nevajag tādu lielu, varbūt tomēr pietiek ar mazu, bet sātīgu.

Pati esī labs piemērs visam iepriekš teiktajam – smaidīga, tātad, “pozitīvi domājoša”, slaidu, darbīga, rosīga. Vēl arī strādā pediatra praksē.

Bet daudz mazāku slodzi nekā aizvadītajos 43 ārsta prakses gados. Man ir vairāk laika, ko vadāt kopā ar ģimeni, vairāk varu lasīt, staigāt, būt kopā ar draugiem. Tiešām ir mazāk stresa, līdz ar to jūtos daudz žirgtāka.

LĀSMA GAITNIECE

Sibirijas ekspedīcijas laikā, kas notika šā gada augstā un ko organizēja nodibinājums "Fonds Sibirijas bērni", visvairāk apmeklējām dažādas apdzīvotas vietas Tomskas apgabalā. Katra no tām saistīta ar latviešiem, viņu sūro likteni, jo pagājušā gadā simta 40. gados uz turieni tika deportēti daudzi mūsu tautieši. Iepriekš vēstījām par diviem ciematiem Tomskas apgabala Asinas rajonā, savukārt šajā reizē mērkis ir iepazīstīnāt ar ciematu, kuŗa nosaukums ir Voronopaša. Arī tas dislocēts Asinas rajonā. Šo vietu apmeklējām, pateicoties ekspedīcijas dalībniekiem Gunāram Opmanim, precīzāk, viņa uzņēmībai pirms ekspedīcijas uzņemt kontaktus ar vietējiem iedzīvotājiem un noorganizēt neaizmirstamu tikšanos.

Laikam ritot, daudz Sibirijas ciemu ir izmiruši – it kā būtu noslaucīti no zemes virsas. Tājos nav neviens cilvēka, mājas izdemolētas, dārzi aizauguši, viss aizlaists. Par Voronopašu to never teikt, taču, ja meģināsīt meklēt informāciju tīmekļi, neko daudz neatradīs. Pat populārajā tīmekļa kanālā *Youtube*, kur atrodams gan drīz viss, par ciemu ar savādo nosaukumu nav neviens videoklipa. Un tomēr šī apdzīvotā vieta ir pietiekami sena – tās vēsture dokumentēta, sākot ar 1800. gadu, savukārt 1926. gadā Voronopašā atradās 176 saimniecības. Mūsdienās iedzīvotāju skaits ciešā samazinās ar katru gadu. Ja var ticēt tīmekļa resursiem, 2019. gadā tur dzīvo vien 102 cilvēki.

Lasītājs droši vien paraustīs plērus, kāpēc par Voronopašu vispār jārunā, ja jau situācija tik kritisca. Kaut arī ciemats neliels, turklāt atrodas uz izmiršanas robežas, šajā apdzīvotajā vietā mēs, Sibirijas ekspedīcijas dalībnieki, pa īstam iepazinām Sibiriešus un viņu pāri plūstošo viesmīlibu. Tieši Voronopašā mums par godu tika sarīkotas krāšņas viesības, ko neaizmirsim vēl ilgi.

Pēc Tomskas apgabala Asinas rajona ciemu Novikovskas un Svetlij apmeklējuma devāmies uz Voronopašas kultūras iestādi (kaut ko līdzīgu kultūras namam). Kā iepriekš paziņoja Sergejs Petrovs – viens no mūsu sagaidītājiem Asinas pilsētā, šajā ciemā mums būsot tējas dzeršana. Pat nespējam iedomāties, ko īsti nozīmē šie vārdi, jo mēs, latvieši, tos uztveram burtiski.

Piebraucot pie neliela, ļoti raiņām krāsām apgleznotā nama ar šifera jumtu, pamanījām daudz cilvēku, pārsvarā sievietes, kuŗas bija sapulcējušās, lai sagaidītu tālos ciemipus no Latvijas. Tikko bijām izķāpuši no mikroautobusa, jau atskanēja dziesma! To izpildīja vietējais sieviešu ansamblis – dažādu vecumu dāmas skaistos tau-tastēpos mirdzoši baltā un sarkanā krāsā. Skats bija fantastisks!

Viena no kundzēm mums iznāca preti, dziedādama un rokās turēdama maizi ar sāli, kā tas pieņemts pēc senas tradīcijas. Piegājusi pie Gunāra Opmaņa, viņa zemu paklanījās, atdodama savu cienastu vīrietim. Par šo neviltoti sirsnīgo uzņemšanu bijām tik pār-

steigtī un vienlaikus arī sakautrējušies, ka stāvējām kā zemē iemeti – nespējām pakustēties. Manīdamī mūsu neveiklību, Sibirieši laipni aicināja iekšā. Šķiet, uz šo tikšanos bija sanācis vai viss ciems! Šķita, kā tik nelielā namā visiem pietiks vietas, taču pietika un viss bija kārtībā!

Verot viesmīligā nama durvis, kautrība pārnēma otrreiz, jo, mūs gaidīdamī, vietējie iedzīvotāji saklājuši tādu galdu, ka nebija vairs neviens brīvas vietīgas. Te būtu īsti vietā teiciens par galdu, kas noklāts tā, ka lūzt. Katrs no mūsu sagaidītājiem bija atnesis kādu kārumu, sākot ar dārzā izaudzēto, piemēram, kartupeļiem, sīpoliem, kas galda likti apceptā veidā, to-mātiem, kas sagriezti šķelētēs un bagātīgi pārkaisīti ar dillēm un lokiem, un visbeidzot ar paša pagatavotiem našķiem: pīrādziņiem

mu uz tikšanos iedzert pa simt gramjiem degvīna. Iebildumu nebjija, un uz galddiem sāka parādīties alkohola pudeles. Šķita, ka kopumā šai viesību reizei ir sagādātas pat vairākas kastes. Uz pirmo tostu glāzītes pacēlām visi, taču pēcāk mūsu namamātes un tēvi, redzēdamī, ka dzeram minimāli, ar piedāvāšanu, par laimi, neuzmācās. Pirms sākām ieturēt maltīti, kāda no vietējām sievietēm, veca kundze, kurā savu darba mūžu veltījusi pedagoģijai, mums no galvas noskaitīja ļoti, ļoti garu dzejoli! Tas tiešām ir brīnums, ka cilvēks solidā vecumā precīzi spēj atcerēties tik daudz pantu. Bijām sajūsmīnāti un izteicām komplimentus, taču vecā kundze pavisam drīz pēc dzejola deklamēšanas no svinībām aizgāja.

Pirms sākties mielastam, mums katram tika piedāvāta maizite –

Voronopašas kultūras iestādes apkārtne. Rūpīgu roku stādītas puķes dobēs, kam izmantotas automobiļu riepas

šķelēs sagriezts rupjmaizes un baltmaizes kieģelītis. Paņēmām pa gabaliņam, bet mājasmātes un tēvi nevarēja saprast, kāpēc izvēlamies tik maz, vai tad mēs Latvijā maizi neēdot? Protams, ēdam, taču ne pie vārītiem kartupeļiem... Negribas nevienu apvainot; atraidīt, ja ko piedāvā no tīras sirds. Mazliet neparasti bija ēst silto ēdienu no plastmasas šķīvjiem un ar plastmasas galda piederumiem. Arī galds bija apkāts nevis ar auduma galdautu, bet gan vasekā drānu.

Pēc nelielas ieturēšanās klausījāmies ansambļa dziedāšanā, vēl aizvien priečādamies par šo sieviešu labajām, tūrajām balsim un skaistajiem tēriem. Drīz vien vi-

Tomskas apgabala Asinas rajona Voronopašas ciemā mūs, ekspedīcijas dalībniekus, sagaidīja pēc senas tradīcijas ar maizi un sāli

Maize ar sāli, sagaidot viesus, saistīta ar senas tradīcijas ievērošanu. Īstenībā tā ir ļoti garda biezpiena kūka

Mūsu ekspedīcijas dalībnieku fotogrāfija kopā ar Sibiriešiem īsi pirms prombraukšanas no Voronopašas

ar dažādu veidu pildījumu, plānajām pankūkām, pončikiem, ie-vārijumu un citām lietām. Netrūka arī dabas velšu: medus, avenes, sēnītes.

Pirms sēsties pie galda, palūdzām, ka vēlētos nomazgāt rokas. Tā kā Voronopašas kultūras iestāde ūdensvada nav, rokas mazgājām pie kādas speciāli šim nolūkam darinātas iekārtas, ko atceros no savas bērniņas telšu pilsetīnā pie Bārtas upes.

Sākot mielastu, pacēlām glāzes par godu tikšanās reizei. Pirms tosta uzsaukšanas mums klusītika pajautāts, vai nebūtu iebildu-

Piemiņas vieta Otrā pasaules karā kritušajiem

Sibirijas dienasgrāmata. Asina – 2. daļa

nas neuzkrītoši izgāja blakus-telpā un pārģerbās, jo svētku jeb uzstāšanās tērps ir jāsaudzē. Kad bijām noklausījušies ansambļa dziesmas, Sibirieši aicināja uzdziedāt arī mūs. Pirmā ideja radās, ka varētu nodziedāt dziesmu "Pūt, vējini!", taču mūsu operātors Aivars Lubāniets to uzreiz noraidīja – nē, nē, dziedāsim kaut ko dzīvespriečigāku, piemēram, "Seši mazi bundzinieki". Sacīts – darīts! Par priekšnesumu tikām "atalgo-ti" ar sajūsmīnātiem aplausiem. Beidzoties mūsu dziedāšanai, savu nākamo dziesmu gatavi bija sākt Sibirieši, pēc tās atkal mēs. Kā otro dziedājām tautasdziesmu "Upe nesa ozolinu". Taču tad Aivaram Lubānietim radās doma, ka vienu dziesmu mēs varētu nodziedāt krieviski. Mazliet gan protestējām, ka neprotam vārdus; nodziedāt šo dziesmu varēja tikai daži no ekspedīcijas dalībniekiem – droši vien profesors Jānis Ābele (viņš patiesām prot visu!), varbūt vēl kāds. Notika neiedomājamais: dzirdēdami pirmās taktīs, Sibirieši mūsu vārgajai dziedāšanai pie-vienojās! Cik tas bija fantastisk!

Kad dziesmas tika nodziedātas, sarunājām, ka skaitīsim čas-tuškas. No mūsu grupas arī šai ziņā nepārspējams ir Ābeles kungs. Darījām tā – vienu častušku noskaitījām mēs, pareizāk sakot, Jānis Ābele, nākamo – Sibirieši. Laikam nav pat jāpiemin, ka visas šīs izdarības pavadīja liela smiešanās un dažādi labi komentāri!

Neiztika arī bez dejošanas, taču telpas ierobežotās platības dēļ vi-siem šīs prieciņš netika.

Katram skaistajam brīdim ātri pienāk beigas. Pāris stundu pava-dījuši kopā ar viesmīligajiem Sibiriešiem, mūsu grupīnas priekš-nieks – operators Aivars Lubāniets mudināja, ka laiks doties celā. Skumju sirdi sākām atvadīties, taču Sibirieši, lai vēlreiz iepriecinātu, bija izdomājuši mūs apdā-vināt. Katrs no ekspedīcijas dalībniekiem saņēma glītu kārbiņu, darinātu no bērza tāss, un divas smagas grāmatas, kas izdotas sais-tībā ar Asinas pilsētas dzimšanas dienām dažādos gados.

Atvadīties ir grūti. Vietējās dāmas bija krietiņi "iesilušas", varbūt arī tāpēc veltīja mums vislaipnā-kos vārdus. "Jūs taču esat tādi paši cilvēki kā mēs," – īsi pirms šķiršanās secināja viena no Sibiriešēm. Cita, vēl pamatīgāk "iesilusi", sāka mīligi spēlēties ar šī raksta autores matiem, jo viņai loti patika to gaišais tonis. Ari manas zilās acis tika pamanītas. "Tu esi īsta baltu meitene – blondi matiņi, zilas acītās," – tādus komplimen-tus gan nenākas dzirdēt bieži.

Aivars sāka mūs steidzināt; va-jadzēja atgriezties Asinā. Paliec sveika, Voronopaša! Ar Dievu!

Raksta autore pateicas Jūrmalas pilsētas Domei par iespēju strādāt Dubulti Rakstnieku na-mā, kur tapusi šī publikāciju, kā arī Rīgas Techniskās universitātes E-studiju technoloģiju un hu-manitāro zinātņu fakultātei, īpaši dekānei Marinai Platonovali. Bez RTU atbalsta raksta autorei dотies ekspedīcijā nebūtu iespējams.

Drošsirdīgā strēlniece, Lāčplēša ordena kavaliere – LĪNA ČANKA

Līna Čanka ir viena no retajām sievietēm, kas saņēmušas Lāčplēša Kaŗa ordeni. Viņas dzivesstāsts iekļauj piecu rakstu serijā, kas tapusi, pieminot Brīvības cīņas un svinot Lāčplēša ordena dibināšanas 100. gadadienu.

Tikai trīs sievietes apbalvotas ar Lāčplēša Kaŗa ordeni, bet tikai viena no viņām – Līna Čanka – piedzīvoja Pirmā pasaules kaŗa nežēlīgas kaujas, cīnoties 3. Kurzemes latviešu strēlnieku bataljona rindās. Latviešu strēlnieces kaujinieciskais gars un rakstura stingrība ļāva viņai iztūrēt visus kaŗa laika pārbaudījumus un pēc kaŗa nereti atkārtot savu iemīloto teicenu: "Kaut jūs zinātu, cik skaisti ir pozīcijās. Tā sprakstošo šrapneļu un granātu mūzika – tā nav aprakstāma, to tikai izjust, izbaudīt var. Kad kādu laiku neapšaudās, kā pamiruši visi staigā, bet sāk šaut – tikpat kā koncertā."

Kuldīgas aprīņķa Rendas pagastā dzimusī Līna Čanka (1893–1981) nāk no kuplas lauksaimnieku ģimenes, kurā bez Līnas auga arī viens dēls un vēl četras meitas. Pēc pagastskolas pabeigšanas Līna apmeklēja zemkopības kursus, kuros iegūtās zināšanas lieti noderēja, vēlāk saimniekojot tēva saimniecībā "Mežazīles".

Sākoties Pirmajam pasaules kaŗam, Līna kopā ar ģimeni – līdzīgi kā daudzi tūkstoši citu Kurzemes iedzīvotāju – devās

bēglu gaitās. Tomēr Līna nebija gatava vienkārši bēgt no dzimtājām mājām, bet apnēmības pilna 1915. gadā atsaucās aicinājumam "pulcēties zem latviešu karogiem" un ar mirušā brāla Jāņa Čankas dokumentiem iestājās 3. Kurzemes latviešu strēlnieku bataljonā. Protams, bez viltības tikt cauri iestāšanās komisijai nevarēja, tāpēc atjaunīgā Līna sarunāja, lai kāds labi pazīstams puvisis viņas vietā iziet iestāšanās komisijas pārbaudes. Viltība izdevās, un Līna jeb Jānis sāka savas kaŗavīra gaitas latviešu strēlnieku rindās.

Līna Čanka piedalījusies kaujās Nāves salā, Ložmetējkalnā un citās strēlnieku cīņu vietās. Viņa vairākkārt tikusi ievainota, saindējusies ar kaujas gāzēm Nāves salā, tomēr vienmēr izrādījusi drosmi un pašaizlīdzību, par ko izpelnījās cieņu savu biedru rindās un par kauju noplēniem saņēma ne tikai Krievijas impērijas Svētā Juŗa krusta IV un III šķiras apbalvojumu, bet 1921. gadā arī III šķiras Lāčplēša Kaŗa ordeni. 1927. gadā Līna Čanka apbalvota ar IV šķiras Triju Zvaigžņu ordeni par dalibu Latvijas Sieviešu palīdzības korpusā Neatkarības kaŗa laikā.

Pēc Neatkarības kaŗa Līna Čanka varēja uzsākt miera laika dzīvi. Viņa apprečējās ar Latvijas Armijas kaŗavīru Ernestu Freidenfeldu un atgriezās uz dzīvi

Līna Čanka un Jevgēnija Možaiko. 1916. gads // Foto: LNVM

Rendas pagastā. Sākotnēji Līna kopā ar savu vīru īrējusi Lielrendas muižu, bet 1927. gadā muižas zeme agrārās reformas gaitā viņai piešķirta kā jaunsaimniecība. Visu Latvijas starpkauru posmu Līna Čanka-Freidenfelde kopā ar vīru un audžudēlu Kārli nodarbojās ar zemkopību. Likteņīgs izrādījās 1932. gads, kad savas vieglprātības dēļ viņa iedzīvojās parādos. Tos nomaksājot, viņai pietrūka līdzekļu, lai atmaksātu Valsts Zemes bankā ņemtā aizņēmuma termiņmakājumu. Parādu spiesta, viņa vērsās pie Lāčplēša Kaŗa ordena domes pēc palīdzības, kas to ie-spēju robežas arī sniedza, taču parādu pasta bija pārāk liela, tādēļ Līna Čanka-Freidenfelde savu jaunsaimniecību "Virsaiši"

bija spiesta pārdot. Tās vietā 1934. gadā viņa iegādājās mazāku saimniecību Matkules pagasta Kanneniekos. Jaunais īpašums bija ar plašu auglu dārzu, un tajā tika audzēti vairāki trekni majlopi, tomēr arī šo īpašumu 1937. gadā pārdeva. Tajā pašā gadā Līna Čanka-Freidenfelde iegādājās vēl mazāku saimniecību Tu-kuma aprīņķa Milzkalnes pagasta "Laimās". Tiesa, arī tur ġimene ilgi nepalikā, īpašumu pār-dodot un iegādājoties saimniecību "Eglītes" Zaļenieku pagastā. Parallēli rosīgajam darbam savā jaunajā saimniecībā abi ar vīru aktīvi iesaistījās Zaļenieku biedrības nama darbā kā ekonomi.

30. gadu otrajā pusē laikrakstu slejās atrodamajās publikācijās Čanka-Freidenfelde raksturota kā persona, kura labprātīgi pali-kusi nostāk no cilvēkiem, jo mie-ru radusi vienkāršā dzīvē, bez liekas uzmanības un ļaužu drūz-mēšanās.

Otrā pasaules kaŗa laikā viņas audžudēlu iesauca Latviesu SS brīvprātīgajā leģionā, bet Līna Čanka-Freidenfelde kopā ar vīru Jelgavā atvēra un vadīja "klubu-kantīni" Veselības rotas leģionāriem. Kādā reizē drošsirdīgā

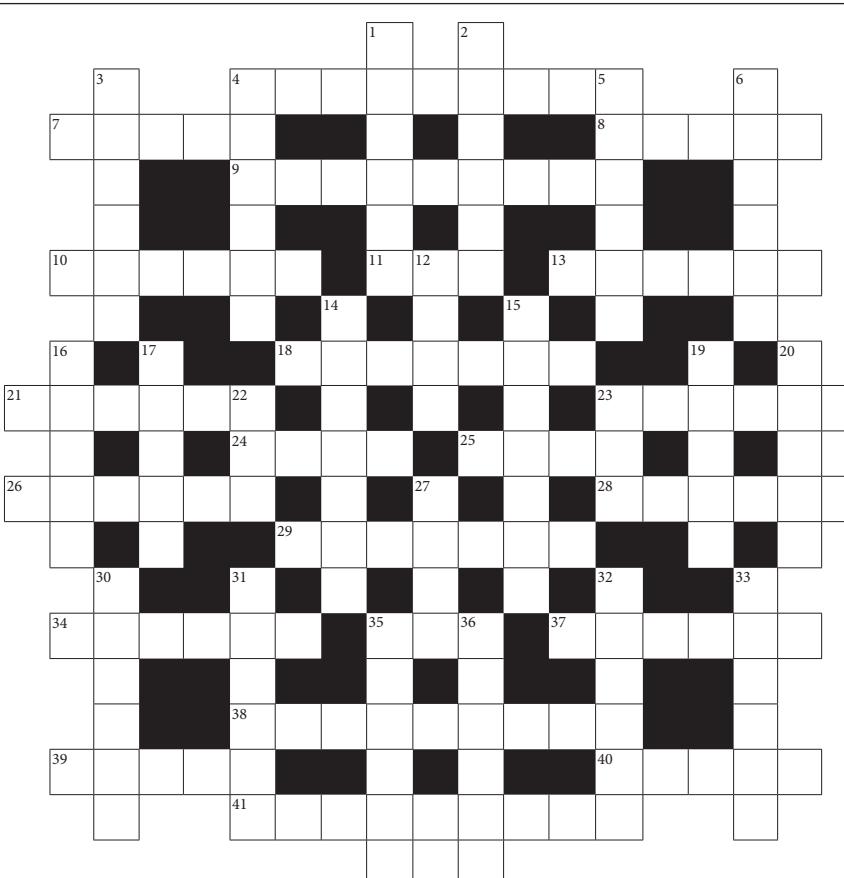
"vecā strēlniece" piegādāja pārtikas un mantu paciņas latviešu leģionāriem, šķērsojot Austrumu fronti. Pēc Jelgavas bombardēšanas 1944. gadā Līna Čanka-Freidenfelde zaudēja savu "klubu-kantīni" un par mata tiesu izglabās no nāves briesmām, kas uzglūnēja no bumbu sprādzieniem un degošās pilsētas. Līnas un Ernesta mēģinājums kaŗa beigās bēgt no Latvijas uz Zviedriju bija nesekmīgs.

Līna Čanka-Freidenfelde kopā ar vīru sagaidīja atkārtoto padomju okupāciju dzimtājās mā-jās Rendas pagasta "Mežazilēs", kur dzīvoja viņas māsa Kate. Pēc vīra un māsas nāves Līna pilnībā noslēdzās no apkārtējiem un turpināja dzīvot savrupi. 70. ga-dos, noticot solijumiem, ka "Mežazilēs" tiks izveidots viņai veltīts memoriālais mūzejs, viņa "veidotājiem" norakstīja visus savus īpašumus, tostarp arī orde-nus. Taču Čanka-Freidenfelde nonāca Ēdoles veco ļaužu pansionātā, no kuŗa aizbēga, jo uz-skatīja, ka kāds viņu centies no-indēt. Ieradusies Rīgā, viņa vēr-sās pie Brāļu kapu komitejas pēc palīdzības. Komitejas pārstāvji viņu aizveda pie slavenās māksli-nieku Skulmu dzimtas pēcnā-cēja Jurģa Skulmes, kurš Linu jau pazina – pirms vairākiem ga-diem, vasarā vadot mākslas stu-dentu praksi, bija iepazinies un iedraudzējies ar "veco strēlnieci". Dažus mēnešus pavadijusi pie Skulmu ģimenes, Līna Čanka-Freidenfelde devās uz Reģu pansionātu, kur dzīvoja līdz savai nāvei 1981. gada 9. jūnijā. Pēc nāves viņa tika apglabāta Reģu kapos, tomēr 1989. gadā viņas mīstīgās atliekas pārapbedītas Rendas Mežaziļu kapos blakus viņas vīram.

(Pēc Delfi)

Sastādījis KĀRLIS PĒTERSONS

KRUSTVĀRDU MĪKLA

Līmeniski. 4. Rotējoša vizināšanās iekārta. 7. Zodiaka zvaigzna. 8. Dekorātīvs krustziežu dzimtas lakstaugš. 9. Šampinjoni. 10. Skalš, griezigs. 11. Dabiska ūdensplūsma. 13. Tīteņu dzimtas augš, kuŗa miltnainos bumbulus lieto uzturā. 18. Dižciltīgs Senās Romas pilsonis. 21. Neliels naudas ziedojuums. 23. Nevajadzīgas. 24. Donavas labā krasta pieteika. 25. Administratīvi terri-

toriāla iedalījuma vienība Dā-nija. 26. Mali galvaspilsēta. 28. Pilsēta ASV dienvidos. 29. Liel-britanijas administratīvi poli-tiskā sastāvdaļa. 34. Lētticīgi cilvēki. 35. Mehānisma elements. 37. Debess kermenis. 38. Dzives-priecīgi cilvēki. 39. Vācu zoologs (1829–1884). 40. Pārvietojama klejotājautu mītne Āzijā. 41. Per-sona, kas nosūta pa pastu vēstuli, bandroli utt.

Stateniski. 1. Japānu automobiļu marka. 2. Gal-vassega. 3. Akustiska signālifierce. 4. Zirgu dzimtas dzīvnieks. 5. Administratīvi territoriālas iedalījuma vienības Islandē. 6. Latviešu rakstnieks (1909–1970). 12. Apdzīvota vieta Tukuma novadā. 14. Apdzīvota vieta Aizputes novadā. 15. Mazasinība. 16. Augsti divriči Vidusāzijā. 17. Stabi zvejas tīklu žāvēšanai. 19. Upe Kurzemē. 20. Bī-beles tēls. 22. Treniņčina boksā, paukošanā. 23. Vīrieša vārds (novembr.). 27. Zema zēnu vai sieviešu balss. 30. Jūrmalas pilsētas daļa. 31. Ostas pilsēta Ni-gērijā. 32. Maza auguma zirgs. 33. Brašs, slaids. 35. Nelieli krustziežu dzimtas lakstaugi. 36. Vienkāršie mechanismi.

Krustvārdu mīklas (Nr. 42) atrisinājums
Līmeniski. 7. Komunikē. 8. Strīpots. 10. Trata. 11. Po-lis. 13. Lapenes. 15. Atika. 16. Salto. 18. Enģes. 19. Sipols. 20. Lafete. 24. Vēlāk. 25. Alata. 26. Dejot. 27. Mantija. 30. Satraps. 32. Skiti. 33. Parašūts. 34. Baronese. **Stateniski.** 1. Komposts. 2. Gusli. 3. Skots. 4. Atkal. 5. Spole. 6. Atsperes. 9. Kamols. 12. Sta-peknī. 14. Pretendēt. 16. "Silva". 17. Osaka. 21. Tēlainas. 22. Rai-nis. 23. Komprese. 28. Tūjas. 29. Asīte. 30. Sijas. 31. Rauna.

LIKTEŅDĀRZS

Uz salas Daugavā pie Kokneses top Likteņdārzs – gaišas atceres vieta, kur svinēt latviešu tautas izturību un spēku. Tas ir arī Tavas ģimenes un dzimtas Likteņdārzs, veltīts visiem latviešiem, kas 20. gadsimtā gājuši bojā vai cietuši svešu varu dēļ.

Likteņdārzs top kopdarbībā un par ziedojuumiem, tā atbalstītājū skaits jau pārsniedz 500 tūkstošus.

Mūsu nākamais lielais kopdarbs — uzcelt Saieta namu!

Palīdz! Ziedo!

Nodibinājums "Kokneses fonds"
Adrese: Lāčplēša iela 75B, Rīga, LV-1011, Latvija
info@koknesesfonds.lv

Ziedojuumi EUR:

AS "Citadele banka"
Konts: LV94PARX0015211160001
SWIFT: PARXLV22

Starpniekbanka ziedojuumiem USD:
USA CITIBANK, N.A., NEW YORK

Konts: 36392149
SWIFT/BIC: CITIUS33

Vairāk informācijas
www.likendarzs.lv

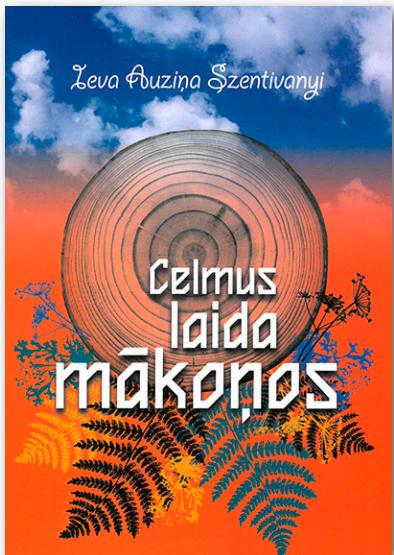

Astrīda Jansone
TRIMDAS BĒRNU BĒRNI LATVIJĀ

"Arvien esmu gandarīts par savu izvēli – dzīvot ar savu ģimeni un strādāt Latvijā. Esmu pateicīgs liktenim, sievai Līgai un vecākiem par ceļu, ko man parādīja, un par atbalstu. Priecājos, ka iznākusi šī lieliskā Astrīdas Jansones grāmata par man līdzīgajiem trimdas bērnu bēriem, kas arī tic Latvijas nākotnei. Lai tā iedvesmo arī citus!"

Matīss Kukainis,
Zvērināts advokāts Latvijā un ASV

Ieva Auziņa Szentivanyi
"CELMUS LAIDA MĀKONOS"

Šī grāmata ir tapusi, lai palīdzētu mums saprast, kā mūsu senči tika galā ar bēdām, likstām un grūto darbu klašu laikos, kā viņi prata jokot un priecāties, to izsakot tautasdzesmās.

Grāmata noderēs gan jauniešiem, gan arī nobriedušiem lasītājiem.

IEGĀDĀJIETIES
Latvijas grāmatu veikalos

VISAS LATVIJĀ IZNĀKUŠĀS GRĀMATAS
VARAT IEGĀDĀTIES PIE
LIELĀKĀ GRĀMATU TIRGOTĀJA

"LATVIJAS GRĀMATA"

SIA "L. Grāmata"
Rīga, Eljas iela 17, LV-1050
Tālr. +371 67223294
Tālrakstis +371 67227248
E-pasts: lgramata@lgramata.lv

RAKSTIET, ZVANIET, UN GRĀMATAS JUMS
PIESŪTĪS PA PASTU

Aicinām atbalstīt virtuālo enciklopēdiju
Nekropole.info
arī materiāli, veicot mērķa ziedojujumus.
Šis ir unikāls projekts, kurām nav analoga pasaule.
Mēs tvečam pasaules aizejošo vēsturi, par centralo asi,
ap kuģu viss griežas, liekot Latviju.
Tas varbūt ir ambiciozi, bet – kuŗš gan darīs, ja ne mēs paši?!

[www.nekropole.info!](http://www.nekropole.info)

**Vēlaties uzzināt
par tautiešiem Lielbritanijā?**

Laikraksts

BRĪVĀ LATVIJA

JOPROJĀM INFORMĒ, IZGLĪTO, IZKLAIDĒ

Pasūtiniet digitālo laikrakstu ŠEIT:

www.brivalatvija.lv/abone-interneta

vai maksājiet bankā SIA VESTA-LK kontā:

AS SEB banka, kods UNLALV2X,

Konta nr.: LV80UNLA0050016243516

ar piezīmi "BL abon" un norādot vārdu, uzvārdu, e-pastu un mājas adresi

Ikk nedēļu izlasīsiet Jums svarīgu informāciju labā latviešu valodā.

Abonementa maksi:

- par 12 mēn. (48 nr.) EUR 55 (550 SEK)
- par 6 mēn. EUR 30 (300 SEK)
- 1 nedēļu EUR 2 (20 SEK)

Par reklāmu un sludinājumiem

sazinieties ar redakciju

Rīgā, Ģertrūdes ielā 27, LV-1011,

e-pasts: redakcija@brivalatvija.lv,

tālr.: +371 67326761 vai +371 29439423

www.facebook.com/@brivalatvija
[@briva_latvija](http://www.twitter.com/@briva_latvija)

Mājaslapa:
www.brivalatvija.lv

Brīvā Latvija

reklāmas cenas Latvijā

Cena – 1,15 euro
par cm² ierāmējumā
Atlaides par reklāmas publicēšanas biežumu:

- Atkārtojot vienu un to pašu reklāmu 2 reizes, paredzēta atlaide 10 % apmērā no parastās cenas.
- Atkārtojot vienu un to pašu reklāmu 3 reizes, – 15 % no parastās cenas.
- Atkārtojot vienu un to pašu reklāmu 4 reizes un vairāk, – 20 % no parastās cenas.
- PRIVĀTSLŪDINĀJUMIEM: 0,60 euro par 1 cm² ierāmējumā.
- SĒRU SLUDINĀJUMS: NB! 60 euro

Pasta adrese:

Ģertrūdes iela 27

Rīga, LV - 1011

Tālrunis + 371 67326761

Tālrakstis +371 67326784

Darba laiks:

Pirmdien – 9-17

Otrdien – 9-17

Piektdien – 9-13

BRĪVĀ LATVIJA

Latvijas reģ. nr. 1144.
Rietumeiropas latviešu laikraksts,
iznāk sestdienās, 48 reizes gadā.

Redaktore: Līgita Kovtuna
Brīvā Latvija redakcija: Ģertrūdes iela 27, Riga,
LV-1011 (Darba laiks P.O: 9-17, Pk: 9-13)
Tālr. (redakcijā) +371 67326761, +371 29439423,
Tālrakstis: +371 67326784.
e-pasts: redakcija@brivalatvija.lv

Administrācija: Sarmīte Janovskis (admin.)
Lilac Cottage, 18 Lauds Road, Crick Northants.
NN6 7TJ. Tālr. 01788823438, faks 01788822441.
Kārti visas sēru un citu sludinājumu maksas;
pienēm Rietumu abonementus, izņemot
Vācijas un Zviedrijas.

ABONEMENTA MAKSA:

Brīvās Latvijas digitālo versiju
varat pasūtināt tāpat kā līdz šim.

- par 12 mēn. (48 nr.) EUR 55 (550 SEK)
- par 6 mēn. EUR 30 (300 SEK)
- 1 nedēļu EUR 2 (20 SEK)

To varat izdarīt caur Brīvās Latvijas mājaslapu: <http://www.brivalatvija.lv/abone-interneta>.

Izdrukājot iespējama krāsaina versija.

Tiem Brīvās Latvijas lasītājiem, kuri tomēr vēlas lasīt avīzi drukātā versijā, piedāvājam pasūtināt Amerikas latviešu avīzi *Laiks* – tie paši 48 numuri gadā, 20 lappuses, to skaitā 8 lpp. tās pašas, kas kopš 2001. gada bijušas kopīgas abām avīzēm.

Iespēja saņemt *Laiku* pa gaisa pastu no ASV.

- par 6 mēn. – EUR 186
- pa parasto pastu no Latvijas – 6 mēn. EUR 86

Ikk nedēļu izlasīsiet Jums svarīgu informāciju labā latviešu valodā.

Samaka: naudu ieskaņot SIA VESTA-LK kontā: AS SEB banka, kods UNLALV2X, nr.: LV80UNLA0050016243516, ar piezīmi LAIKS un norādot vārdu, uzvārdu un adresi.

Latviešu organizāciju un privātie sludinājumi maksā EUR 6, par 10 mm augstu vienslejīgā platumā aizņemtu telpu. **Sēru sludinājumi** (10,6 cm x 7 cm) EUR 60,-.

Komerciālie sludinājumi EUR 12 par 1 slejas cm.
Atlaides atkārtotām reklāmām.

Ar autora vārdu, iniciāliem vai segvārdu parakstos rakstos izteiktās domas nav katrā ziņā ari redakcijas domas. Par līdzstrādnieku honorāriem nepieciešama iepriekšēja vienošanās. Par publikācijās minēto faktu precīzitāti atbild autors.

Lūdzam ziedojujus iemaksāt:
Biedrības *Laiks-BL* kontā – SEB Banka,
nr.: LV60UNLA0050018705154, vai,
sūtot naudu vai čeku Brīvās Latvijas atbalstam
mūsu pārstāvēi Sarmīte Janovskis,
Lilac Cottage, 18 Lauds Road, Crick,
Northants, NN6 7TJ.

SPORTS**SPORTS****SPORTS****SPORTS****PARALIMPIEŠIEM – ZELTA MEDALAS**

Pasaules paralimpiešu čempionātā piedalījās apmēram 1400 vieglatlētu no 122 valstīm. Čempionāts notika Dubajās nesen atjaunotajā stadionā, kas paredzēts un pielāgots tieši paraspriestiem. Latviju Dubajā pārstāv pieci sportisti. Aigars Apinis pasaules čempionātā paravieglātletikā Dubajā izcīnīja uzvaru diska mešanā F52 grupā.

Dmitrijs Silovs

Aigars Apinis

Apinis labākajā mēģinājumā raidīja disku 21,05 metru tālumā, tuvāko sekošajū poli Pjotru Koseviču apsteidzot par 47 centimetriem. Trešo vietu ar 19,91 metru ieņēma cits Polijas sportists Roberts Jahimovičs.

Finālā lodes grūšanā F33 grupā iekļuva Jānis Juhņevičs. Latvijas sportistam to nodrošināja tieši septiņus metrus tāls grūdiens trešajā mēģinājumā, pirmajos divos spējot 6,90 un 6,59 metrus. Juhņevičs ierindojās ceturtajā vietā piecu dalībnieku konkurenčē.

Diāna Dadzīte Dubajā pasaules čempionātā izcīnīja zeltu šķēpmešanā, startējot F55 medicīniskās grupas konkurenčē. Dadzīte savā labākajā mēģinājumā šķēpu raidīja 25,54 metru tālumā, izcīnot pārliecinošu uzvaru.

Silovs pirmajā mēģinājumā lodi aizgrūda 11,89 metrus tālu, bet nākamajā piegājenā viņam izdevās uzlabot savu personīgo rekordu – 12,38 metri, kas arī bija viņa labākais rezultāts. Trešais un sestais mēģinājums bija loti tuvu pirmā grūdienu rezultātam (11,84 un 11,80 metri), savukārt ceturtajā un piektajā piegājenā viņam rezultātu neizdevās sniegt.

PORZINGIS KRITISKI VĒRTĒ SAVU SNIEGUMU

Latvijas izlases basketbolists Kristaps Porziņģis bija paškritis pēc aizvadītās Nacionālās basketbola asociācijas (NBA) spēles, uzsverot, ka viņa pārstāvētā Dalasas Mavericks komanda septiņas spēlēs izcīnījusi piecas uzvaras, lai gan Kristaps vēl ne reizi nav rādījis labu sniegumu.

Diāna Dadzīte

Latvijas sportiste pirmajā mēģinājumā šķēpu raidīja 24,42 metrus tālu, otrajā rezultāts bija par 28 centimetriem tuvāk, bet trešais mēģinājums padevās vēl slīktāks – 23,81 metrs. Dadzītei zeltam būtu pieticis arī ar pirmā mēģinājuma rezultātu, bet pēc neveiksmīgā ceturtā mēģinājuma viņai ar pirmspēdējo, piekto piegājienu izdevās uzlabot savu rezultātu.

Dmitrijs Silovs, startējot F38 medicīniskās grupas konkurenčē, lodes grūšanā izcīnīja septīto vietu, sasniedzot savu labāko rezultātu.

Mavericks vienība ar rezultātu 107:106 mājās pārspēja Orlando Magic basketbolistus. Porziņģis reālizēja tikai četrus no 14 spēles izpildītajiem metieniem un atkārtoja sezonas antirekordu ar 10 gūtiem punktiem. “Esmu cilvēks, kurš pārāk daudz tur sevi iekšā”, pēc spēles žurnālistiem teica basketbolists. “To daru tāpēc, ka pats vēlos visu atrisināt. Taču man izveidota lieliska atbalsta sistēma – mans fiziskais terapeijs Manolo [Valdivieso], kā arī šajā organizācijā ir lieliski cilvēki – kā psichologs Dons Kalksteins. Porziņģis uzsvēra, ka viņam

nekas nekait. Tomēr 24 gadus vecais basketbolists pārliecīnājies, ka reizēm nāk par labu ar kādu aprūpīties.

Spēlē pret savu bijušo komandu Nujorkas Knicks Porziņģis demonstrēja teicamu individuālo sniegumu. Mavericks savā laukumā ar rezultātu 102:106 zaudēja Knicks komandai, piedzīvojot trešo zaudējumu šosezon. Porziņģis laukumā pavadīja 35 minūtes un 35 sekundes, kurū laikā guva 28 punktus (1p. 2/3, 2p. 7/14, 3p. 4/8), savāca devīnas atlēkušas bumbas, piecreiz bloķēja pretinieku metienus, reizi klūdījās, sešreiz pārkāpa noteikumus un spēli noslēdza ar +/- rādītāju -4. Ar triple double Dalasas vienībā izcēlās līderis Luka Dončičs, kurš iemeta 38 punktus, izcīnīja 14 atlēkušas bumbas un veica 10 rezultatīvas piespēles partneriem. Viņam arī astoņas klūdas. Tims Hārdevejs juniors guva 14 punktus. Arī viņš iepriekš spēlēja Knicks komandā. Knicks labā 29 punktus guva un devīnas atlēkušas bumbas izcīnīja Markuss Moriss, Džūliuss Rendls pievienoja 21 punktu. Drīzumā Nujorkā abas komandas tikšies atkārtoti. Porziņģim pēc viņa aizmainīšanas uz Texasas vienību tā būs pirmā spēle slavenajā Madison Square Garden arēnā.

24 gadus vecais Porziņģis caurmērā spēlē šosezon guvis 20,1 punktu, savācīs 8,3 atlēkušas bumbas zem groziem un bloķējis 2,6 pretinieku metienus. Turnīra tabulas Rietumu līgas kopvērtē-

jumā Dalasas komanda ar astoņās spēlēs izcīnītām piecām uzvarām ieņem 8. vietu.

HOKEJS

Latvijas hokeja izlase Liepājas Olimpiskā centra ledus hallē ar rezultātu 3:2 pēcspēles soda metienu serijā uzvarēja Slovēniju un nākamajā spēlē ar 2:1 papildlaikā pieveica Franciju. Tīkmēr Baltkrievija turnīra pirmajā spēlē ar 4:2 uzvarēja Franciju, bet otrajā duelī ar 0:2 zaudēja Slovēniju. Latvijas izlase ar zaudējumu un izcīnītu otro vietu noslēdza Turkish Airlines Četru nāciju turnīru, zaudējot Baltkrievijas izlasi -2:3 (0:1, 0:1, 2:1). Vārtus Latvijas valstsvienībā guva Miks Indrašis un Sandis Smons. Boba Hārtlija vadītā izlase turnīrā Liepājā piedalījās ar diviem vārtsar-

kuš atvairīja 35 no 37 pretinieku metieniem. Par turnīra vērtīgāko spēlētāju jeb MVP tika nosaukts liepājnieks Māris Dīļevka.

DAŽOS VĀRDOS

• Latvijas paravieglātletē Diāna Dadzīte par pasaules čempionātā Dubajā izcīnīto zelta medaļu šķēpmešanā un paralimpieši Aigars Apinis, kurš ieguva zelta medaļu diska mešanā, varētu saņemt līdz 28 458 euro katrs. Tā aģentūrai LETA norādīja Izglītības un zinātnes ministrijas (IZM) valsts sekretāri vietnieks, Sporta departamenta direktors Edgars Severs.

P. Karlsons

PAZINĀJUMI**LATVIJA**

Rīgas Evaņģēliskā draudzē, Metodistu baznīcā, Rīgā, Akas ielā 13, **18. novembrī** – Valsts svētku dievkalpojums, **8. decembrī** plkst. 13 (ar kafijas galdu un svētdienas skolu).

VĀCIJA**DIEVKALPOJUMI**

Frankfurte pie Mainas, Emmaus draudzes baznīcā, Alt-Eschersheim 22, Frankfurt-Eschersheim dievkalpojums **8. decembrī** plkst. 14. Dievkalpojumus vadis mācītājs Rolands Eimanis. Pēc dievkalpojuma – kopīgs kafijas un tējas galds Draudzes namā. Informācija par dievkalpojumiem atrodama arī Frankfurtes Latviešu biedrības mājaslapā: <http://frankfurtestlatviesi.lv/dievkalpojumi>.

Annabergā, 53175 Bonn, Annaberger Str. 400, svētdien, **17. novembrī**, plkst. 18, notiks Valsts svētku svīnības. Svēbrīdi svētku sarīkojumā vadis mācītājs Rolands Eimanis.

Oldenburgā, Ohmstedes baznīcas draudzes namā, Butjadinger Str. 59, **17. novembrī** plkst. 11 dievkalpojums valsts svētku zīmē. Kalpo diak. L. Urzde, pie ērgelēm Dr. A. Rosenbergs. Pēc dievkalpojuma “Latviešu DP nometne Oldenburgā” – atskats un filma.

ZVIEDRIJA

Valsts svētku sarīkojums Stokholmā **16. novembrī** plkst. 18, Alviks medborgarhus, Brommasalen, Gustavslundsvägen 168A, Bromma. Ieejas maksā: Svinīgā daļa, koncerts un neformālā daļa pieaugušajiem – 150 SEK, Studentiem un pensionāriem – 100 SEK.

Sludinājumus un reklāmu laikrakstā iesniedz ērti arī no sava tālruņa!

307 lv